

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SRPANJ – RUJAN 2018.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT	6
MAZEPA I DRUGI protiv RUSIJE.....	6
MENDY protiv FRANCUSKE.....	10
PRAVO NA POŠENO SUĐENJE	13
DRIDI protiv NJEMAČKE	13
İSHAK SAĞLAM protiv TURSKE	17
KONTALEXIS protiv GRČKE (br. 2).....	21
N.K. protiv NJEMAČKE	24
SOMORJAI protiv MAĐARSKE.....	27
VIZGIRDA protiv SLOVENIJE.....	30
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA	34
DENISOV protiv UKRAJINE	34
SOLSKA I RYBICKA protiv POLJSKE	39
SLOBODA IZRAŽAVANJA	43
MARIYA ALEKHINA I DRUGI protiv RUSIJE	43
ZAŠTITA VLASNIŠTVA	49
AIELLI I DRUGI protiv ITALIJE	49

UVOD

Iz presuda i odluka koje je u trećem tromjesečju 2018. godine donio Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP), Ured zastupnika je izdvojio presudu velikog vijeća u *predmetu Denisov protiv Ukrajine* koji predmet je vijeće temeljem članka 30. Konvencije ustupilo velikom vijeću budući da se predmet odnosi na važno pitanje koje utječe na tumačenje Konvencije, odnosno treba li se pitanje ulazi li radni spor u sferu privatnog života iz članka 8. Konvencije ispitivati u okviru dopuštenosti ili osnovanosti zahtjeva. U meritumu je veliko vijeće u tom predmetu odlučivalo je li razrješenje suca s mjesta predsjednika suda imalo prekomjerne negativne učinke na njegov privatni život. Ured je izdvojio i veći broj presuda koje se tiču različitih aspekata prava na pošteno suđenje, te drugih zanimljivih presuda i odluka.

U predmetu *Dridi protiv Njemačke* Vlada je priznala povredu Konvencije, a podnositelj zahtjeva iskazao namjeru da traži obnovu kaznenog postupka protiv njega, međutim ESLJP je morao razmotriti pitanje je li podnositelju zahtjeva u njemačkom pravu dostupan postupak kojim se može zatražiti obnova kaznenog postupka temeljem jednostranog priznanja povrede.

U predmetima *İshak Sağlam protiv Turske* i *N.K. protiv Njemačke* ocjenjivao je je li nemogućnost okrivljenika da ispita svjedoka u kaznenom postupku dovela do povrede prava na pošteno suđenje.

Odlučivao je u predmetu *Vizgirda protiv Slovenije* i o odgovornosti države da optuženiku, i u situaciji kada branitelj nije isticao tijekom postupka da optuženik ne razumije jezik, osigura tumačenje na jeziku koji dovoljno dobro razumije. U presudi ESLJP opširno navodi i primarne i sekundarne izvore prava Europske unije kojima se jamče prava okrivljenika.

U predmetu *Kontalexis protiv Grčke (br. 2)* postavilo se pitanje predstavlja li odbijanje obnove kaznenog postupka povodom presude ESLJP-a kojom je utvrđena povreda članka 6. Konvencije, novu povredu prava na pošteno suđenje.

U Pregled je uključena i presuda *Somorjai protiv Mađarske* u kojoj je ESLJP razmatrao je li nedostatak obrazloženja odluke o neupućivanju zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU, dovelo do povrede podnositeljevog prava na pošteno suđenje.

O povredi prava na život ESLJP je odlučivao u predmetima *Mazepa i drugi protiv Rusije* u kojem se postavilo pitanje prikladnosti i dugotrajnosti istrage naručenog ubojstva istraživačke novinarke, dok je u predmetu *Mendy protiv Francuske* razmatrao je li uporaba sile prema napadaču s duševnim smetnjama radi zaštite žrtve bila legitimna.

ESLJP se u ovom razdoblju bavio i pitanjima poštovanja prava na privatni i obiteljski život. Tako je u predmetu *Solska i Rybicka protiv Poljske* razmatrao je je li ekshumacija posmrtnih ostataka u kontekstu kaznenog postupka protiv volje srodnika, dovela do povrede prava na obiteljski život

Izdvojena je i presuda *Mariya Alekhina i drugi protiv Poljske* koja se odnosi na slobodu izražavanja ruskog feminističkog punk benda, Pussy Riot, koji je izvodio političku pjesmu u katedrali.

Na kraju, u predmetu *Aielli i drugi protiv Italije* ESLJP je odlučivao o povredi prava vlasništva zbog smanjenja mirovina.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

---

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena Zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;

b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;

c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

NEPRIKLADNA I DUGOTRAJNA ISTRAGA NARUČENOG UBOJSTVA NOVINARKE DOVELA JE DO POVREDE PRAVA NA ŽIVOT

MAZEPA I DRUGI protiv RUSIJE

---

*zahtjev br. 15086/07
odluka Vijeća od 17. srpnja 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su majka, sestra i djeca ubijene novinarkе Ane Politkovskaye, poznate istraživačke novinarkе koja je izvještavala o navodnim kršenjima ljudskih prava u Čečeniji počinjenih tijekom akcija protiv pobunjenika u toj regiji, te oštri kritičar politike predsjednika Vladimira Putina. Ubijena je u liftu svoje zgrade u Moskvi 2006. godine. Tužiteljstvo je istoga dana pokrenulo kaznenu istragu. Optužena su četvorica muškaraca - dva brata, policajac i službenik FSB-a (*Federal Security Service*), koji su nakon suđenja oslobođeni u veljači 2009. godine. Nakon daljnje istrage, u svibnju 2014., petorica muškaraca, uključujući dvojicu braće i policajca koji su prvotno suđeni, optuženi su i osuđeni su za ubojstvo. Domaći sud je utvrdio da je jedan od muškaraca prihvatio ponudu za ubojstvo od strane osobe koja nije bila zadovoljna člancima gđe Politkovskaye. Glavni organizator ubojstva i izvršitelj ubojstva dobili su doživotne kazne, dok su ostala trojica osuđeni na zatvorske kazne u trajanju u rasponu od 12 do 20 godina. Poseban postupak se vodio protiv višeg službenika u Ministarstvu unutarnjih poslova Moskve, koji je ranije priznao da je pomogao organizirati ubojstvo. On je u prosincu

2012. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 11 godina. U vrijeme dok je ESLJP razmatrao ovaj predmet, istraga je još uvijek bila u tijeku.

❖ PRIGOVORI

Podnositelji zahtjeva prigovorili su da je država povrijedila procesni i materijalni aspekt prava na život zajamčenog člankom 2. Konvencije jer vlasti nisu provele učinkovitu istragu o ubojstvu gđe Politkovskaye, te nisu identificirale tko je naručio i platio zločin.

❖ OCJENA ESLJP-a

Podnositelji su ustrajali u zahtjevu da ESLJP treba razmotriti ne samo postupovnu obvezu države da istraži nasilnu smrt, već i druge dvije obveze koje država ima u okviru čl. 2 Konvencije, a to su pozitivna obveza države da zaštiti život i materijalna obveza da se suzdrži od lišenja života. ESLJP je istaknuo da se postupovna obveza iz članka 2. smatra posebnom obvezom koja može biti povrijeđena neovisno i odvojeno od materijalnog aspekta članka 2.

Kako bi se istraga smatrala učinkovitom u smislu članka 2. Konvencije, ona mora biti prikladna, ažurna i razumno brza, neovisna te mora omogućiti sudjelovanje obitelji umrle osobe u istrazi.

Odlučio je razmotriti predmet u kontekstu postupovne obveze provedbe učinkovite istrage, dok je ostatak zahtjeva taj Sud (sudac pojedinac) proglasio nedopuštenim.

ESLJP nije prihvatio ni prigovore tužene države da podnositelji zahtjeva nemaju status žrtve jer nisu dostavili određene dokumente i jer im je u domaćem postupku dodijeljena naknada štete. Sud je smatrao da propust dostavljanja određenih materijala ne može

utjecati na postojanje statusa žrtve, a novčana naknada koja je dobijeljena trećem i četvrtom podnositelju zahtjeva ne može se smatrati naknadom zbog postupovne povrede članka 2. Konvencije. Slijedom navedenog, proglasio je zahtjev dopuštenim.

Kako bi se istraga smatrala učinkovitom u smislu članka 2. Konvencije mora biti prikladna, ažurna i razumno brza, neovisna te mora omogućiti sudjelovanje obitelji umrle osobe u istrazi. Glede posljednjeg zahtjeva, ESLJP je utvrdio da, iako je nekoliko zahtjeva obitelji za istražnim mjerama odbijeno, s obzirom na postupak u cjelini podnositelji zahtjeva nisu bili isključeni iz istrage u toj mjeri da bi bili lišeni mogućnosti učinkovitog sudjelovanja u postupku.

Prikladnost istrage

U ovom predmetu, ključno pitanje je bilo ispunjavanje obveze tužene države da provede učinkovitu istragu o ubojstvu istražne novinarke. U takvim je slučajevima važno provjeriti

moguću povezanost između zločina i profesionalne aktivnosti novinara. ESLJP je, kao i više puta u svojoj sudskoj praksi, naglasio da postupovna obveza iz članka 2. nije obveza rezultata već sredstava. U konkretnom slučaju istraga je donijela opipljive rezultate jer je došlo do osude pet osoba koje su bile izravno odgovorne za ubojstvo. Međutim, pri istraživanju ubojstva moralo se poduzeti istinske i ozbiljne istražne radnje u cilju identifikacije osobe ili osoba koje su naručile ubojstvo. S obzirom da tužena država nije dostavila presliku istražnog spisa, mogućnost ESLJP-a da ocijeni prirodu i stupanj istrage u ovom predmetu bila je znatno smanjena i ograničena na analizu pisanih očitovanja stranaka. Jedina hipoteza o identitetu osobe koja je naručila ubojstvo koju je domaća istraga iznijela, bila je da se radi o "poznatom ruskom bivšem političaru u Londonu" koji je umro 2013. godine. Tužena država nije objasnila zašto je istraga toliki broj godina bila usredotočena na tu hipotezu, koja na kraju nije bila potkrijepljena nikakvim dokazima. Zaključci istrage moraju biti rezultat temeljite, objektivne i neovisne analize svih relevantnih elemenata. S obzirom da je rad Anne Politkovskaye bio vezan za sukob u Čečeniji, vlasti su trebale istražiti navodnu umiješanost dužnosnika FSB-a ili administracije Čečenske Republike, čak i ako bi se takve tvrdnje na kraju pokazale neosnovanima. Dakle, istraga ubojstva Anne Politkovskaye nije ispunila zahtjev prikladnosti.

Ažurnost i razumna brzina istrage

Kriminalistička istraga započela je 7. listopada 2006. i još je uvijek u tijeku. Tužena država nije pružila uvjerljive i prihvatljive razloge za opravdanje duljine postupka. Konkretno, njezino upućivanje na broj svezaka istražnog spisa i na ispitane svjedoke bilo je irelevantno u nedostatku opipljivih rezultata istrage u odnosu na one koji su naručili ubojstvo. Istraga stoga nije ispunila niti zahtjev ažurnosti i razumne brzine.

Gore navedena utvrđenja ESLJP-a bila su dovoljna za zaključak da istraga ubojstva Ane Politkovskaye nije bila učinkovita. ESLJP stoga nije smatrao potrebnim ispitati pitanje neovisnosti istrage.

Slijedom navedenog, došlo je do povrede postupovnog aspekta članka 2. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

20.000,00 EUR na ime neimovinske štete

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na život*
- *učinkovitost istrage*
- *prikladna istraga*
- *trajanje istrage*
- *naručeno ubojstvo*
- *istražno novinarstvo*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

UPORABA SILE PREMA NAPADAČU S DUŠEVNIM SMETNJAMA RADI ZAŠTITE ŽRTVE BILA JE LEGITIMNA

MENDY protiv FRANCUSKE

---

*zahtjev br. 71428/12
odluka Vijeća od 4. rujna 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, sestra je L.M.-a, sportskog trenera kojeg je ubio policajac. U svibnju 2007. dvojica policajaca, L.L. i S.T., pokušali su uhititi L.M.-a, koji je lovio J.-P.H.-a, prijeteći mu nožem. Policajci su naredili L.M.-u da ispusti oružje, ali se on oglušio i nastavio progoniti J.-P.H.-a. Ubrzo se suočio s policijskim narednikom L.L. kojeg je pokušao ubosti, nanijevši mu pri tome ozljedu ruke. U jednom trenutku L.M.-a je udario automobil, ali je on ponovno ustao i nastavio juriti J.-P.H.-a, još uvijek naoružan nožem. Policajac S.T. je zatim ispalio dva metka u L.M.-a, ali ga je promašio. L.M. je unatoč tome nastavio juriti J.-P.H.-a. S.T. je ponovno pucao i ovaj puta pogodio L.M.-a. L.M. je ubrzo hospitaliziran, ali je umro idući dan. Ubrzo je pokrenuta policijska istraga. Nakon što je slučaj odbačen, podnositeljica je podnijela prijavu protiv nepoznatih osoba zbog ubojstva njezinog brata. Istražni sudac je donio odluku o obustavi postupka uz obrazloženje da u istrazi nije utvrđeno postojanje namjere policijskog službenika da ubije L.M.-a. Događaji su se odvijali izuzetno brzo i nepredvidivo, a policajac S.T. je djelovao s legitimnim ciljem zaštite života J.-P.H.-a, kojem je L.M. izravno prijetio. Sudac je smatrao da je uporaba vatrenog oružja bila razmjerna prijetnji koju je L.M. uputio J.-P.H.-ovom životu. Povodom žalbe podnositeljice zahtjeva, Prizivni sud u Aix-en-Provenceu odredio je daljnju istragu. Utvrđeno je da nema osnova za kazneni progon jer je odgovor policajca bio razmjeran ozbiljnosti rizika za život J.-P.H.-a. Ispunjeni su svi uvjeti za zakonitu obranu života drugih. Podnositeljica je zatim uložila žalbu u kasacijskom postupku koja je odbijena.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 2. Konvencije, podnositeljica zahtjeva je tvrdila da sila koju je policija primijenila u slučaju njezinog brata nije bila apsolutno nužna, budući da njegovo ponašanje nije predstavljalo prijetnju koja bi opravdala pucnjeve koje je policija ispalila. Također je tvrdila da istraga nije ispunila potrebne kriterije neovisnosti i učinkovitosti.

❖ OCJENA ESLJP-a

Uporaba sile

ESLJP je, kao i domaći sudovi, utvrdio da je L.M.-ovo izrazito nestabilno ponašanje nedvojbeno predstavljalo neposrednu prijetnju životu J.-P.H.-a. Policijski službenici opravdano su smatrali da je L.M. izvan kontrole. Naime, bio je naoružan tijekom događaja, nije ispustio nož kada su mu policijski službenici naredili da to učini niti kasnije kada je ranio jednog policajca u ruku. Jedan od policajaca ispalio je upozorenje koje je L.M. ignorirao. Nije prestao ni nakon što ga je udario automobil. Policajac S.T. djelovao je u iskrenom uvjerenju da je život J.-P.H.-a ugrožen te je istinski vjerovao da je upotreba fizičke sile, koja je podrazumijevala upotrebu prikladnih i potencijalno i smrtonosnih sredstava, bila nužna. S tim u vezi, ESLJP podsjeća da, kada se od njega traži da odluči je li uporaba sile bila zakonita, on ne može zamijeniti vlastitu procjenu situacije onom osobe koja je tijekom određene situacije morala reagirati na ono što je iskreno doživjela kao opasnost.

Uzimajući u obzir L.M.-ovo ponašanje, nemogućnost policijskog narednika L.L.-a da intervenira nakon što je ozlijeđen, te neizbježnu opasnost koja je prijetila J.-P.H.-u, odluka S.T.-a da upotrijebi svoje vatreno oružje mogla se, u specifičnim okolnostima ovog slučaja, smatrati apsolutno nužnom “pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja” u smislu članka 2. stavka 2. (a) Konvencije.

Nadalje, nasilne radnje L.M.-a nisu se mogle pripisati bilo kakvom osjećaju ugroženosti djelovanjem policajaca. Naime, njegovo agresivno ponašanje počelo je prije dolaska policajaca na mjesto događaja i bilo je razlog zašto je susjed nazvao policiju i zašto su tako brzo stigli. Štoviše, upravo je L.M.-ovo ponašanje dovelo do toga da su policijski službenici koristili silu te je navelo ESLJP na zaključak da je uporaba sile bila opravdana i apsolutno potrebna.

Na kraju, članak 122.-5. (1) Kaznenog zakona, koji se primjenjuje na tijela zadužena za provedbu zakona i koji propisuje kriterije za legitimnu samoobranu i obranu drugih, spominje "nužnost" obrane i "neminovnost" opasnosti, i zahtijeva da reakcija bude proporcionalna napadu. Iako nisu identično formulirane, ta je odredba slična članku 2.

Konvencije i obuhvaća sve elemente koje zahtijeva sudska praksa ESLJP-a. Dakle, jasno je da tužena država ima odgovarajući domaći pravni okvir koji uređuje uporabu vatrenog oružja.

Uzimajući u obzir L.M.-ovo ponašanje, nemogućnost policijskog narednika L.L.-a da intervenira nakon što je ozlijeđen, te neizbježnu opasnost koja je prijetila J.-P.H.-u, odluka S.T.-a da upotrijebi svoje vatreno oružje, mogla se, u specifičnim okolnostima ovog slučaja, smatrati apsolutno nužnom “pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja” u smislu članka 2. stavka 2. (a) Konvencije.

Slijedom navedenoga, ESLJP je jednoglasno proglasio zahtjev podnositeljice nedopuštenim kao očigledno neosnovan, te ga je odbacio sukladno članku 35. stavku 3. a) i 4. Konvencije.

Istraga

ESLJP je istaknuo da su domaći sudovi izvršili provjeru razmjernosti uporabe sile na tri razine. Ističući da su odluke domaćih sudova sadržavale osobito temeljito obrazloženje u ovom predmetu, ESLJP je utvrdio da je istraga u cjelini bila dovoljno učinkovita za utvrđenje da je uporaba sile bila opravdana u okolnostima tog slučaja. Također, prigovor podnositeljice o navodnom nedostatku neovisnosti istrage nije bio potkrijepljen te je taj dio zahtjeva ESLJP također odbacio kao očigledno neosnovan.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na život*
- *uporaba sile od strane policije*
- *odbrana drugih od protupravnog nasilja*
- *nužna odbrana*
- *neminovna opasnost*
- *učinkovita istraga*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

- a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;
- b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;
- c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;
- d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;
- e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

TRAŽENJE VLADE DA SE ZAHTJEV BRIŠE S LISTE PREDMETA TEMELJEM IZJAVE KOJOM JE PRIZNALA POVREDU ODBAČEN JER U DRŽAVI NE POSTOJI MOGUĆNOST OBNOVE DOMAĆEG POSTUPKA TEMELJEM ODLUKE ESLJP O BRISANJU ZAHTJEVA ZBOG PRIZANJA POVREDE

DRIDI protiv NJEMAČKE

---

zahtjev br. 35778/11
presuda Vijeća od 26. srpnja 2018.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva njemački je državljanin i živi u Cadizu u Španjolskoj. U ožujku 2009. Okružni sud u Hamburgu osudio ga je zbog napada i kaznio novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura. Na podnositeljev zahtjev, sud je ovlastio studenta prava, g. Arifa, da zastupa

podnositelja kao branitelj. Podnositelj je podnio žalbu protiv presude. U međuvremenu se preselio u Španjolsku o čemu je obavijestio sud. Hamburški Regionalni sud povukao je odobrenje g. Arifu da zastupa podnositelja i odbio podnositeljev zahtjev za oslobađanje od obveze osobnog dolaska na žalbeno ročište. Odluka je uručena podnositelju u Španjolskoj. Istoga dana, Regionalni sud je odredio datum za raspravu o žalbi, ali je odlučio da će poziv podnositelju, s obzirom da se preselio u inozemstvo, dostaviti putem oglasne ploče. Dan prije rasprave, g. Arif je saznao da je Žalbeni sud ukinuo povlačenje odobrenja Regionalnog suda za zastupanje podnositelja i da je žalbeno ročište zakazano za idući dan. Odmah je zatražio odgodu ročišta navodeći da će sutradan biti izvan grada. Regionalni sud je odbio zahtjev g. Arifa i istodobno odbio žalbu podnositelja zahtjeva bez ocjene o osnovanosti budući da nije prisustvovao žalbenom ročištu niti ga je zastupao odvjetnik. Podnositelj je zatim podnio zahtjev za povrat u prijašnje stanje koji je također odbijen. Prizivni sud je na kraju odbacio i podnositeljevu reviziju protiv presude Regionalnog suda, a Ustavni sud je odbacio njegovu ustavnu tužbu.

Vlada je 8. srpnja 2016. dostavila ESLJP jednostranu izjavu kojom priznaje povredu članka 6. stavka 1 i/ili stavka 3 (c) Konvencije, te članka 6. stavka 3 (b) i (c) i ponudila da podnositelju zahtjeva plati imovinsku i neimovinsku štetu te troškove postupka. Također je zatražila da ESLJP temeljem članka 37. stavka 1 izbriše zahtjev s liste slučajeva. Podnositelj zahtjeva obavijestio je ESLJP da nije zadovoljan sa jednostranom izjave tužene države jer mu domaće pravo ne omogućuje obnovu postupka temeljem takve izjave ili odluke suda kojom se zahtjev briše s liste predmeta, već da je to moguće tražiti jedino temeljem presude ESLJP kojom je utvrđena povreda.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6. stavke 1. i 3. (b) i (c) Konvencije, podnositelj je prigovorio da saslušanje pred Regionalnim sudom nije odgođeno i da njegov odvjetnik stoga nije imao odgovarajuću mogućnost pregledati spis predmeta za pripremu ili prisustvovati žalbenom ročištu.

❖ **OCJENA ESLJP-a**

Jednostrana izjava tužene države

ESLJP je istaknuo da ponovno suđenje ili ponavljanje postupka u načelu predstavlja odgovarajući oblik ispravljanja povrede članka 6. Konvencije. U ovom predmetu Vlada je priznala povredu Konvencije, a podnositelj zahtjeva iskazao namjeru da traži ponavljanje kaznenog postupka protiv njega i oslobađajuću presudu. Stoga je bilo potrebno razmotriti pitanje je li podnositelju zahtjeva u njemačkom pravu dostupan postupak kojim se može zatražiti ponavljanje kaznenog postupka temeljem jednostranog priznanja povrede.

Njemačka je uspostavila mogućnost obnove kaznenog postupka u slučajevima u kojima je ESLJP presudom utvrdio povredu Konvencije. Međutim, ESLJP nije bio siguran da bi takav postupak bio dostupan ako bi prihvatio jednostranu izjavu Vlade i brisao zahtjev s liste predmeta. Imajući u vidu navode tužene države da ne postoji sudska praksa domaćih sudova o pitanju ponovnog pokretanja kaznenog postupka na temelju odluka ESLJP-a o prihvaćanju jednostrane izjave i da je članak 359. br. 6. Zakona o kaznenom postupku u praksi tumačen usko, ESLJP je utvrdio da prema

Sud je utvrdio da prema njemačkom pravu niti jednostrana izjava Vlade niti odluka Suda kojom se briše zahtjev s liste predmeta ne osiguravaju isti pristup postupku koji omogućuje ponavljanje domaćeg kaznenog postupka kao presuda Suda kojom je utvrđena povreda Konvencije.

Članak 6.

ESLJP je primijetio da je podnositeljeva žalba odbačena jer se nije pojavio na ročištu, bez ocjene osnovanosti. Domaći su sudovi smatrali da je pozivanje podnositelja putem oglasne ploče bilo u skladu sa zakonom. ESLJP je nadalje primijetio da je adresa podnositelja zahtjeva u Španjolskoj bila poznata Regionalnom sudu, i da nije bilo nikakvih neuspješnih pokušaja dostavljanja sudskih dokumenata podnositelju zahtjeva. Odluka o zakazivanju žalbenog ročišta

Dostava poziva podnositelju nije provedena na način koji je omogućio njegovo prisustvovanje žalbenom ročištu pred domaćim sudom.

podnositelju nije dostavljena na adresi u Španjolskoj, niti je obaviješten o tome da je poziv na ročište dostavljen putem oglasne ploče, unatoč odredbi o dostavi sudskih podnesaka sukladno članku 5. Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima. Osim toga, u vrijeme

dostavljanja poziva podnositelja nije zastupao njegov odvjetnik jer je ovlaštenje za zastupanje povučeno odlukom Regionalnog suda. Odvjetnik je saznao za datum saslušanja samo dan prije zakazanog ročišta, a njegov zahtjev za odgodu je odbijen.

Prethodna razmatranja bila su dovoljna da ESLJP zaključi kako dostava poziva podnositelju nije provedena na način koji je omogućio njegovo prisustvovanje žalbenom ročištu pred domaćim sudom. Prema tome, došlo je do povrede prava podnositelja zahtjeva iz članka 6. stavaka 1. i 3. (c) Konvencije.

ESLJP je također primijetio da je g. Arif u međuvremenu dobio odobrenje za zastupanje podnositelja zahtjeva i da je saznao za datum saslušanja dan prije održavanja ročišta. Nije primio nikakve dokumente za pripremu, a njegov je zahtjev za odgodu odbijen. ESLJP je zaključio da se g. Arif nije odrekao prava da bude pozvan na način koji bi mu omogućio pripremu obrane podnositelja zahtjeva i prisustvovanje raspravi. Slijedom navedenog, s obzirom da podnositeljevom odvjetniku nije dana odgovarajuća prilika da pristupi spisu predmeta ili prisustvuje žalbenom ročištu, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. (b) i (c) Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

2.500,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *jednostrana izjava*
- *ponavljanje postupka*
- *prisustvovanje žalbenom ročištu*
- *dostava sudskih podnesaka u inozemstvu*
- *vrijeme i mogućnost za pripremu obrane*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG DULJINE KAZNENOG POSTUPKA I NEMOGUĆNOSTI ISPITIVANJA SVJEDOKA

İSHAK SAĞLAM protiv TURSKE

---

zahtjev br. 22963/08
presuda Vijeća od 10. srpnja 2018.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva turski je državljanin i odvjetnik po zanimanju. U travnju 2000. ispitan je zbog sumnje da pripada ilegalnoj organizaciji Hizbullah. Kasnije je uhićen i pritvoren. U kaznenom postupku protiv podnositelja tužiteljstvo je svoju optužbu temeljilo na informacijama dobivenim s računalnog diska koji je pronađen u kući Hizbollaha te na temelju izjava drugih navodnih članova grupe danih tijekom policijskog ispitivanja. Potonji su tvrdili da je podnositelj bio član Hizbullaha, da je obučavao nove članove i da je bio zadužen za određena odjeljenja. Podnositelj je zahtijevao proširenje istrage i mogućnost ispitivanja svjedoka koji su tvrdili da je on bio pripadnik Hizbullaha. Osporavao je vjerodostojnost njihovih iskaza osobito ističući da su dani tijekom policijskog ispitivanja, a nisu ponovljeni kasnije u postupku pred sudom. Domaći Porotni sud je odbio proširiti istragu ne osvrćući se na zahtjev podnositelja za ispitivanjem svjedoka. Podnositelj je u žalbi protiv prvostupanjske presude isticao da prvostupanjski sud nije saslušao dvojicu svjedoka koji su dali iskaz protiv njega i da mu je uskraćena mogućnost unakrsnog ispitivanja tih svjedoka, unatoč njegovom zahtjevu. Kasacijski sud je potvrdio prvostupanjsku presudu u studenom 2007. godine.

❖ PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je iznio niz prigovora pred Sudom. Pozivajući se posebno na članak 6. stavke 1. i 3.(c) i (d) Konvencije, podnositelj je tvrdio da kazneni postupak nije proveden u razumnom roku te da je bio nepošten jer mu nije pružena pravna pomoć tijekom ispitivanja, jer tijekom suđenja nije mogao unakrsno ispitati svjedoke koji su u policiji dali iskaz protiv njega i jer nije imao pristup drugim inkriminirajućim dokazima, odnosno računalnom disku.

❖ OCJENA ESLJP-a

Nakon presude u predmetu [Ümmühan Kaplan protiv Turske](#) u Turskoj je uspostavljen novi domaći pravni lijek za koji je ESLJP u kasnijim predmetima utvrdio da je dostupan i sposoban pružiti odgovor na prigovore koji se odnose na duljinu postupka. Međutim, ESLJP je u navedenom predmetu naglasio da može odlučiti nastaviti ispitivati istovrsne zahtjeve koji se već bili podneseni tuženoj državi. S obzirom da u ovom predmetu turska vlada nije iznijela

prigovor u odnosu na novo domaće pravno sredstvo, ESLJP je odlučio nastaviti s ispitivanjem ovog zahtjeva.

ESLJP je kao vrijeme podnošenja zahtjeva uzeo datum dostave prvog pisma u kojem je podnositelj iskazao namjeru podnošenja zahtjeva, a ne kasniji datum kada je podnositelj podnio ispunjeni obrazac zahtjeva. U nedostatku znatnog razmaka između prvog pisma i vraćanja ispunjenog obrasca zahtjeva, ESLJP nije našao razloga za preispitivanje datuma podnošenja zahtjeva, stoga je odbacio Vladin prigovor o podnošenju zahtjeva izvan šestomjesečnog roka.

Slijedom navedenog, ESLJP je proglasio zahtjev dopuštenim.

Duljina kaznenog postupka

ESLJP je utvrdio da kazneni postupak nije bio osobito složen, a trajao je sedam godina i sedam mjeseci na dvije razine nadležnosti. Prvostupanjskom sudu trebalo je šest godina da donese presudu. Tijekom tog razdoblja, uglavnom je ispitivao dokaze dobivene iz spisa predmeta protiv drugih članova ilegalne organizacije i s računalnog diska. Sukladno tome, ESLJP nije mogao prihvatiti tvrdnju turske vlade da je postupak odgođen zbog poteškoća s kojima se prvostupanjski sud susreo prilikom određivanja dokaza. Duljina postupka bila je prekomjerna i nije ispunila zahtjev "razumnog roka", stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

ESLJP nije mogao prihvatiti tvrdnju turske vlade da je postupak odgođen zbog poteškoća s kojima se prvostupanjski sud susreo prilikom određivanja dokaza. Duljina postupka bila je prekomjerna i nije ispunila zahtjev "razumnog roka", stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Nemogućnost unakrsnog ispitivanja svjedoka

Sukladno načelima utvrđenima u presudi [Al-Khawaji i Taheryju. protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), usklađenost s člankom 6., stavkom 1. i 3. (d) Konvencije postupaka u kojima su izjave svjedoka koji nisu bili prisutni i ispitani u postupku pred sudom korištene kao dokaz, potrebno je ispitati u tri koraka: (i) je li postojao dobar razlog za neprisustvovanje svjedoka raspravi i prihvaćanje izjave odsutnog svjedoka kao dokaza; (ii) je li dokaz odsutnog svjedoka bio jedini ili odlučujući temelj za osuđujuću presudu; i (iii) jesu li postojali dostatni faktori uravnoteženja, uključujući jake postupovne zaštitne mjere, kako bi se nadoknadile poteškoće s kojima se obrana suočila kao rezultat priznavanja neispitanih dokaza i kako bi se osiguralo da je suđenje u cijelosti bilo pošteno.

U presudi [Schtschaschwili protiv Njemačke](#) ESLJP je razjasnio odnos između gore navedena tri koraka Al-Khawaja testa vezano za ispitivanje je li suđenje u kojem je kao dokaz korišten iskaz svjedoka kojeg okrivljenik nije imao priliku ispitati u skladu s Konvencijom. Pri tome je zaključio da je ESLJP, iako ne postoje dobri razlozi za odsustvo svjedoka, i dalje pozvan ispitati

je li iskaz tog svjedoka jedini ili odlučujući dokaz na kojem se temelji osuda okrivljenika i jesu li postojala dostatna procesna jamstva protuteže koja osiguravaju pravičnu i ispravnu ocjenu pouzdanosti takvog dokaza.

Primjenom ovog testa ESLJP je zaključio:

(i) da prvostupanjski sud nije pokušao pozvati svjedoke na čije se iskaze oslanjao pri donošenju osuđujuće presude niti se trudio utvrditi gdje se oni nalaze. Stoga je ESLJP zaključio da nisu postojali valjani razlozi za izostanak svjedoka s rasprave i čitanje njihovih iskaza kao dokaza.

(ii) S obzirom da domaći sudovi nisu ocijenili dokaznu vrijednost izjava odsutnih svjedoka, ESLJP je odlučio sam procijeniti težinu tih dokaza. Osim izjava odsutnih svjedoka protiv podnositelja zahtjeva, Porotni sud u Diyarbakiru oslonio na određene podatke dobivene

S obzirom na nepostojanje bilo kakvih postupovnih jamstava i uzimajući u obzir da su preostali inkriminirajući dokazi protiv podnositelja zahtjeva također bili neprovjereni, ESLJP je zaključio da je nepostojanje mogućnosti da podnositelj zahtjeva ispita svjedoke u bilo kojoj fazi postupka, učinilo suđenje nepoštenim.

s računalnog diska, koji je pronađen u kući Hizbollaha, a koji su se sastojali od izvješća o podnositelju zahtjeva i nekoliko članova ove organizacije. S tim u vezi, ESLJP je primijetio da su tijekom postupka odvjetnici podnositelja zahtjeva osporili pouzdanost sadržaja računalnog diska, tvrdeći da su informacije o podnositelju bile netočne. Unatoč tome, prvostupanjski sud nije dalje ispitivao osporene dokaze niti je odgovorio na navode podnositelja zahtjeva, a nije mu niti dostavio kopiju računalnog diska. S obzirom na gore navedeno, ESLJP je

smatrao da su jedini drugi inkriminirajući dokazi protiv podnositelja zahtjeva ostali neprovjereni i prema tome, njihova snaga nije bila takva da bi potvrdila njegovu krivnju. ESLJP je stoga zaključio da su izjave svjedoka bile odlučujući dokaz u osudi podnositelja zahtjeva.

(iii) Naposljetku, ESLJP je istaknuo da niti podnositelj zahtjeva niti njegovi odvjetnici nisu imali priliku ispitati svjedoke u bilo kojoj fazi postupka. U presudi domaćeg suda nema naznaka da je taj sud pridao manju težinu izjavama svjedoka koji nisu ispitani pred sudom niti su unakrsno ispitani. Domaći sud nije vodio računa o tvrdnjama podnositelja zahtjeva da je jedan od svjedoka, N.S., kasnije opovrgnuo izjave dane tijekom policijskog ispitivanja. Također, premda drugi svjedok Ş.A. nije ponovio svoje navode protiv podnositelja zahtjeva nakon razgovora s policijom, Porotni sud u Diyarbakiru je prihvatio je njegove izjave dane tijekom policijskog ispitivanja kao dokaz, a pritom nije poduzeo nikakve korake kako bi procijenio istinitost tog dokaza. ESLJP ponavlja da je jedan od uvjeta poštenog suđenja mogućnost da se optuženi suoči sa svjedocima u nazočnosti suca koji na kraju mora odlučiti o predmetu. Procjena pouzdanosti svjedoka je složen zadatak koji se obično ne može postići jednostavnim

čitanjem snimljenih riječi. S tim u vezi ESLJP primjećuje da izjave svjedoka N.S. i Š.A. koje su dane policiji, nisu zabilježene na videu i stoga ni domaći sud ni podnositelj zahtjeva nisu imali priliku promatrati njihovo ponašanje. S obzirom na nepostojanje bilo kakvih postupovnih jamstava i uzimajući u obzir da su preostali inkriminirajući dokazi protiv podnositelja zahtjeva također bili neprovjereni, ESLJP je zaključio da je nepostojanje mogućnosti da podnositelj zahtjeva ispita svjedoke u bilo kojoj fazi postupka, učinilo suđenje nepoštenim. Slijedom navedenog, došlo je do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. (d) Konvencije.

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 6. stavaka 1. i 3. (c) Konvencije da mu je uskraćena pravna pomoć dok je davao izjave javnom tužitelju i istražnom sucu. Nadalje je naveo, pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije, da su mu drugi materijalni dokazi u njegovom predmetu, naime računalni disk, bili samo pročitani tijekom suđenja, a da on nije imao nikakav pristup njegovom sadržaju, te da je njegovo korištenje od strane prvostupanjskog suda bilo u suprotnosti s načelom jednakosti oružja.

S obzirom na utvrđenje povrede članka 6. stavaka 1. i 3. (d) Konvencije, ESLJP je zaključio da nema potrebe posebno odlučivati o prigovorima podnositelja zahtjeva na temelju 6. stavaka 1. i 3. (c) vezano za uskraćenu pravnu pomoć tijekom ispitivanja pred tužiteljem i istražnim sucem i povredu načela jednakosti oružja.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

5.000,00 EUR na ime neimovinske štete

1.500,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *duljina kaznenog postupka*
- *unakrsno ispitivanje svjedoka*
- *čitanje izjava svjedoka danih tijekom policijskog ispitivanja*
- *ocjena dokaza*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**NEMA POVREDE PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG ODBIJANJA ZAHTJEVA ZA
OBNOVU KAZNENOG POSTUPKA POVODOM PRESUDE ESLJP-a KOJOM JE UTVRĐENA
POVREDA ČLANKA 6. KONVENCIJE**

KONTALEXIS protiv GRČKE (br.2)

---

*zahtjev br. 29321/13
presuda Vijeća od 6. rujna 2018.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva grčki je državljanin koji je 2008. godine podnio zahtjev ESLJP-u navodeći da je povrijeđeno njegovo pravo na pristup "zakonom ustanovljenom sudu". Naime, jedan od sudaca koji je trebao sudjelovati u postupku protiv podnositelja zahtjeva, iznenada je zamijenjen bez ikakvog obrazloženja. U presudi od 31. svibnja 2011. ESLJP je utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Nakon te presude podnositelj je pred Atenskim Prizivnim sudom tražio obnovu kaznenog postupka i ukidanje presude domaćeg suda kojom je osuđen na uvjetnu kaznu od dvije godine zatvora. Naglasio je da je ESLJP utvrdio da je izostanak obrazloženja zašto sudac nije bio u mogućnosti sudjelovati u postupku te zašto je iznenada zamijenjen drugim sucem, dovoljan da izazove sumnju u transparentnost postupka. Prizivni sud je odbio podnositeljev zahtjev navodeći da nije pretrpio nikakvu štetu kao posljedicu povrede koju je utvrdio ESLJP. Kasacijski sud je odbacio reviziju podnositelja zahtjeva protiv odluke kojom nije dopuštena obnova kaznenog postupka uz obrazloženje da se povreda koju je utvrdio ESLJP nije odnosila na pravo optuženika da mu se sudi pred neovisnim i nepristranim sudom. Povreda je bila isključivo formalne prirode te je bila obuhvaćena učinkom *res iudicata* presude Kasacijskog suda. Sukladno tome, presuda ESLJP-a od 31. svibnja 2011. nije mogla dovesti u pitanje odluku Kasacijskog suda u prvotnom postupku.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije, podnositelj zahtjeva je tvrdio da je odbijanje obnove kaznenog postupka, predstavljalo novu povredu njegovog prava na pošteno suđenje od strane zakonom ustanovljenog suda. Pozivajući se na članak 46. Konvencije, tvrdio je da je odbijanje njegovog zahtjeva za obnovu postupka značilo odbijanje izvršenja presude ESLJP-a od 31. svibnja 2011. godine.

❖ **OCJENA ESLJP-a**

Članak 6. stavak 1.

Glede pitanja je li članak 46. Konvencije spriječio ispitivanje prigovora na temelju članka 6., ESLJP je utvrdio da je podnositelj u novom zahtjevu podnio novi prigovor koji se odnosi na navodnu nepravilnost postupka povodom izvanrednog pravnog lijeka. Taj je postupak različit

Prema tumačenju članka 525. Zakona o kaznenom postupku Kasacijskog suda, postupovne nepravilnosti, poput ovih u predmetnom postupku, nisu dovele do automatskog prava na ponavljanje postupka. Takvo tumačenje nije bilo proizvoljno.

od onog koji je bio predmetom presude ESLJP-a od 31. svibnja 2011. U pogledu izvršenja te presude, u tijeku je postupak nadzora Odbora ministara Vijeća Europe. Međutim, to ne sprječava ESLJP da ispita zahtjev u dijelu u kojem su izneseni novi aspekti koji nisu bili utvrđeni u prvotnoj presudi. Prema tome, članak 46. nije spriječio ispitivanje novog zahtjeva podnositelja o pravičnosti postupka koji je okončan presudom Kasacijskog suda.

Novi prigovor bio je kompatibilan *ratione materiae* s člankom 6. Konvencije. Naime, postupak predviđen člankom 525. stavkom 1. točkom (e) Zakona o kaznenom postupku ne predstavlja takav izvanredni postupak koji ne spada u područje primjene članka 6.

Kad je odbio podnositeljev zahtjev za obnovu kaznenog postupka, Kasacijski sud je smatrao da je povreda koju je utvrdio ESLJP bila formalnog karaktera te da se nije odnosila na pravo zajamčeno člankom 6., odnosno pravo na neovisni i nepristrani sud. Povreda koju je utvrdio ESLJP nije utjecala na pravednost postupka niti na ocjenu sudaca kaznenog suda. Povreda je bila *fait accompli* i pokrivena je pravomoćnom presudom Kasacijskog suda.

Prema tumačenju Kasacijskog suda članka 525. Zakona o kaznenom postupku, postupovne nepravilnosti, poput ovih u predmetnom postupku nisu dovele do automatskog prava na ponavljanje postupka. Takvo tumačenje, koje je imalo učinak ograničavanja slučajeva koji bi mogli dovesti do obnove pravomoćno okončanog kaznenog postupka ili barem podvrgavanja tih slučajeva uvjetima koje će procijeniti domaći sudovi, nije bilo proizvoljno. To je potvrdila i ustaljena sudska praksa ESLJP-a. Naime, Konvencija ne jamči pravo na ponavljanje postupka i ne postoji jedinstveni pristup među državama članicama glede funkcioniranja postojećih mehanizma ponavljanja postupaka.

Grčki Kasacijski sud je smatrao da presuda iz 2011. nije dovela u pitanje neovisnost ili nepristranost sudaca koji su donijeli predmetnu presudu, niti pravičnost postupka u cjelini. S obzirom na slobodu procjene koju domaća tijela imaju pri tumačenju presuda ESLJP-a, te u svjetlu načela koja reguliraju izvršenje presuda, nije bilo potrebno izraziti stajalište o valjanosti tumačenja Kasacijskog suda. Bilo je dovoljno što se ESLJP uvjerio da ta presuda nije proizvoljna jer suci Kasacijskog suda nisu iskrivljeno niti pogrešno prikazali presudu ESLJP-a.

Čak i da se nije složio s analizom Kasacijskog suda u svakom pogledu, ESLJP nije mogao zaključiti da je tumačenje njegove presude iz 2011. kao cjeline, bilo posljedica očigledne činjenične ili pravne pogreške koja je dovela do "uskraćivanja pravde", a time i do proizvoljne procjene. Prema tome, nije bilo povrede članka 6. Konvencije.

Članak 46.

ESLJP ne može razmatrati pitanje podvrgavanja visokih ugovornih stranaka konačnoj presudi, ako ono nije pokrenuto u kontekstu postupka predviđenog člankom 46. stavcima 4. i 5. Konvencije. Prema tome, u dijelu u kojem je podnositelj zahtjeva prigovorio propustu tužene države da ispravi povredu utvrđenu presudom iz 2011. godine, ESLJP nije bio nadležan *ratione materiae*.

KLJUČNE RIJEČI

- *obnova kaznenog postupka temeljem presude ESLJP*
- *sloboda procjene pri tumačenju presuda ESLJP*
- *pravo na pristup zakonom ustanovljenom sudu*
- *neovisni i nepristrani sud*
- *tumačenje presuda ESLJP-a*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

OSUDA ZA OBITELJSKO NASILJE UTEMELJENA NA ISKAZU ŽRTVE KOJA JE ODBILA SVJEDOČITI NIJE DOVELA DO POVERDE PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE

N.K. protiv NJEMAČKE

---

*zahtjev br. 59549/12
presuda Vijeća od 26. srpnja 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva uhićen je u rujnu 2009. zbog sumnje na nasilje nad svojom suprugom R.K. Na zahtjev državnog odvjetništva istražni sudac je ispitao suprugu podnositelja zahtjeva bez prisustva podnositelja zahtjeva jer je, uzimajući u obzir prirodu prijavljenih kaznenih djela, postojao rizik da R.K. neće svjedočiti ili neće reći istinu u prisutnosti svog supruga. Podnositelju nije imenovan branitelj po službenoj dužnosti koji bi unakrsno ispitivao R.K.. Tijekom ispitivanja R.K. je navela da ju je suprug više puta napao tijekom braka, ali da je nasilje eskaliralo tijekom posljednjeg vikenda u srpnju 2009. Kada je započelo suđenje protiv podnositelja zahtjeva, R.K. je izjavila da ne želi svjedočiti. Pravo uskraćivanja iskaza sadašnjeg ili bivšeg supružnika optuženog bilo je propisano Zakonom o kaznenom postupku, ali je sudska praksa predviđala iznimku u slučaju tzv. „spontanog iskaza“ koji je svjedok dao prije ili izvan njegovog formalnog svjedočenja. Domaći sud je ispitivanje R.K. od strane istražnog suca i policijskih službenika koji su bili prisutni na mjestu događaja označio kao „spontani iskaz“ koji je koristio kao dokaz tijekom suđenja. Oslonio se i na izjave drugih svjedoka poput savjetnika u skloništu za žene u kojem je supruga podnositelja zahtjeva bila primljena, njezinog sina koji je tijekom vikenda bio kod kuće u svojoj sobi te čuo majčino vrištanje, nekoliko susjeda koji su joj pomogli te policajaca koji su pozvani na mjesto događaja. R.K. je izjavila je da nije pristala na korištenje iskaza pred istražnim sucem, policijskim službenicima i medicinskim vještakom imenovanim od strane suda, niti je pristala na korištenje rezultata liječničkog pregleda. Domaći sud je osudio podnositelja zahtjeva za teški napad, prisilu i zlonamjerno nanošenje tjelesne ozljede. Osuđen je na šest godina i šest mjeseci zatvora. Podnositelj zahtjeva je bez uspjeha uložio reviziju i ustavnu tužbu.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavke 1. i 3. (d) Konvencije, podnositelj je prigovorio da je postupak protiv njega bio nepošten jer niti on niti njegov branitelj nisu imali priliku u bilo kojem trenutku ispitati njegovu suprugu, koja je bila jedini izravni svjedok kaznenih djela za koje je proglašen krivim.

❖ OCJENA ESLJP-a

ESLJP je u predmetima *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ([VV], br. 26766/05 i 22228/06, ESLJP 2011 § 119.-147.) i *Schatschaschwili protiv Njemačke* ([VV], br. 9154/10, §§ 100 i 101, 15. prosinca 2015.) (vidi str. 18., presuda İshak Sağlam protiv Turske)

R.K. je, na temelju Zakona o kaznenom postupku, imala pravo odbiti svjedočiti protiv podnositelja zahtjeva jer je bila njegova supruga. Dakle, postojao je dobar razlog zašto se nije pojavila na unakrsnom ispitivanju na suđenju i zašto je njezin iskaz na suđenju prenio istražni sudac te djelomično dva policijska službenika. S tim u vezi, ESLJP nije mogao uočiti nikakvu proizvoljnost u odluci domaćih sudova da iskaz, koji je R.K. dala policijskim službenicima, okarakterizira kao "spontanu izjavu". Također je smatrao da prihvaćanje te izjave kao dokaza, nije značilo nepoštivanje podnositeljevih konvencijskih prava.

Što se tiče značaja ovog dokaza, ESLJP je naglasio da izjave R.K. dane prije suđenja nisu bile jedini dokaz na koji se pozvao domaći sud. Uzete su u obzir izjave savjetnika ženskog skloništa

Prilikom procjene ukupne pravičnosti postupka, ESLJP je, uzimajući u obzir važnost izjave R.K. za osudu podnositelja zahtjeva, pristup domaćeg suda u ocjeni te izjave, dostupnost i snagu daljnjih inkriminirajućih dokaza te kompenzacijska postupovna jamstva, utvrdio da su faktori uravnoteženja nadoknadili ograničenja s kojima se obrana suočavala.

kome je R.K. je detaljno opisala incident i pokazala ozljede, sina R.K. koji je čuo vrisak i svađu podnositelja i R.K., izjave nekoliko susjeda koji su vidjeli R.K. odmah nakon bijega iz bračnog doma s krvavom ranom na glavi u prestravljenom stanju i odmah nakon toga podnositelja zahtjeva, pismo R.K. u kojem je opisala djela koja je podnositelj zahtjeva počinio u predmetnom razdoblju, nacrt pisma koje ju je podnositelj prisilio da piše ženi svog bivšeg ljubavnika te iskaz R.K. policijskim službenicima koji je sud kvalificirao kao "spontanu izjavu". Dakle, domaći je sud zaključio da se osuda podnositelja zahtjeva može temeljiti na

iskazu R.K., koji je prenio istražni sudac, jer su ga potvrdili drugi značajni neovisni čimbenici. Ova ocjena težine dokaza nije bila niti neprihvatljiva niti proizvoljna. Ipak, izjava R.K. dana u predraspravnoj fazi bila je značajna za osudu podnositelja zahtjeva, stoga je njezino prihvaćanje moglo ugroziti obranu.

Nadalje, tužena država je prihvatila da je podnositelju trebao biti imenovan branitelj po službenoj dužnosti koji je mogao ispitati R.K. tijekom saslušanja pred istražnim sucem. S obzirom da to nisu učinile, vlasti su preuzele predvidljivi rizik, s obzirom da je R.K. kao supruga podnositelja zahtjeva imala pravo odbiti svjedočiti, da je niti podnositelj zahtjeva niti njegov branitelj neće moći ispitati u bilo kojoj fazi postupka. Međutim, domaći je sud temeljito i oprezno procijenio vjerodostojnost R.K. i pouzdanost njezinih izjava koje je prenio istražni

sudac. Uz to, postojali su opsežni i jaki potkrepljujući dokazi. Podnositelju je pružena prilika da iznese svoju verziju događaja, što nije iskoristio, te da unakrsno ispita istražnog suca.

Prilikom procjene ukupne pravičnosti postupka, ESLJP je, uzimajući u obzir važnost izjave R.K. za osudu podnositelja zahtjeva, pristup domaćeg suda u ocjeni te izjave, dostupnost i snagu daljnjih inkriminirajućih dokaza te kompenzacijska postupovna jamstva, utvrdio da su faktori uravnoteženja nadoknadili ograničenja s kojima se obrana suočavala. Stoga kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva, promatran u cijelosti, nije bio nepošten zbog prihvaćanja kao dokaza iskaza odsutnog svjedoka R.K..

Slijedom navedenog, nije došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. (d) Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na ispitivanje svjedoka*
- *prihvaćanje iskaza svjedoka koji nije ispitan tijekom suđenja kao dokaza*
- *„spontana izjava“*
- *ocjena dokaza*
- *potkrepljujući dokazi*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**NEDOSTATAK OBRAZLOŽENJA ODLUKE VRHOVNOG SUDA
DA NE UPUTI ZAHTJEV ZA PRETHODNU ODLUKU SUDU EU
NE PREDSTAVLJA POVREDU KONVENCIJE**

SOMORJAI protiv MAĐARSKE

---

*zahtjev br. 60934/13
presuda Vijeća od 28. kolovoza 2018.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva je zatražio od nadležnog mirovinskog tijela ponovno izračunavanje njegove mirovine u skladu Uredbom Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koji se kreću unutar Zajednice (u daljnjem tekstu „Uredba“). Prvostupanjsko tijelo je povećalo njegovu mjesečnu mirovinu na otprilike 449,00 EUR s učinkom od 1. svibnja 2004. godine (datum ulaska Mađarske u EU). Podnositelj se žalio protiv te odluke jer je razdoblje preklapanja, tijekom kojeg je radio u Austriji i plaćao doprinose za socijalno osiguranje Mađarskoj, izračunato kao razdoblje s vrlo niskim prosječnom plaćom. Drugostupanjsko mirovinsko tijelo je povećalo njegovu mirovinu na otprilike 452,00 EUR. Podnositelj je zatim pokrenuo upravni spor pred Radnim sudom u Budimpešti i zatražio upućivanje pitanja o ispravnom tumačenju Uredbe Sudu Europske unije. Radni sud u Budimpešti je odbio podnositeljevu tužbu i potvrdio odluku mirovinskog tijela. Odlučujući o podnositeljevoj žalbi, Vrhovni sud je preinačio presudu Radnog suda u Budimpešti i naložio ponavljanje postupka, inzistirajući da uzmu u obzir načela prava EU-a o sprečavanju preklapanja davanja iz socijalne sigurnosti. Glede podnositeljevog zahtjeva za prethodnu odluku, Vrhovni sud je zaključio da se taj postupak čini nepotrebnim jer nisu bili ispunjeni uvjeti. U ponovljenom postupku, Radni sud je ukinuo odluku mirovinskog tijela i naložio ponovno izračunavanje mirovina u skladu s pravilima EU. Nadležna mirovinska uprava izjavila je da će platiti samo dospjele nepodmirene obveze za posljednjih pet godina koje su prethodile datumu odluke Radnog suda, kada je greška otkrivena, kako je predviđeno Zakonom o mirovinama iz 1997. godine. Podnositelj je osporio tu odluku zahtijevajući dospjele nepodmirene obveze za cijelo razdoblje nakon pristupanja Mađarske EU i tvrdeći da sadašnji zakon predstavlja „ograničenje prava“ zabranjeno predmetnom Uredbom EU-a. Radni i Vrhovni sud potvrdili su odluku mirovinskog tijela kojom se ograničava razdoblje isplate. Vrhovni sud se nije osvrnuo na tvrdnju podnositelja da je članak 234. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (sada članak 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije) povrijeđen presudom Radnog suda. Ustavni sud je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu navodeći da nije nadležan za ispitivanje navodnog sukoba između mađarskog prava i prava EU.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6., stavak 1. Konvencije, podnositelj zahtjeva prigovorio je da mađarske vlasti nisu u dovoljnoj mjeri uzele u obzir primjenjive odredbe prava EU-a, koje posebno obvezuju nacionalne sudove najviše instance da obrazlože svoje odluke o nepodnošenju zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije. Također se žalio na duljinu postupka.

❖ OCJENA ESLJP-a

Zadatak tumačenja i primjene odredbi prava EU prvenstveno je na Sudu Europske unije u kontekstu zahtjeva za prethodnu odluku, a zatim na domaćim sudovima prilikom primijene tih odredbi (vidi [Avotiņš protiv Latvije](#) [VC], br. 17502/07, stavak 100., ECHR 2016). ESLJP ne bi trebao djelovati kao četvrta instanca i ne bi stoga trebao dovoditi u pitanje presude nacionalnih sudova, osim ako su njihovi zaključci proizvoljni ili očito nerazumni (vidi [Bochan protiv Ukrajine](#) (br. 2) [VV], br. 22251/08, § 61, ESLJP 2015). Stoga je ESLJP zaključio da je podnositeljev prigovor kojim se osporava ispravnost tumačenja prava EU-a, izvan njegove nadležnosti te je odbijen kao nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije.

Opća načela koja se odnose na obvezu obrazloženja nacionalnih sudova, protiv čijih odluka ne postoji pravno sredstvo u okviru nacionalnog prava i koji odluče ne uputiti pitanje o tumačenju prava EU koje je pred njima podneseno Sudu Europske unije na prethodnu odluku, navedeni su u predmetu [Ullens de Schooten i Rezabek protiv Belgije](#), (br. 3989/07 i 38353/07, §§ 56 do 62, 20. rujna 2011. godine). Suština tih načela je da su nacionalni sudovi dužni, u skladu s tzv. Cilfit kriterijima, navesti razloge zbog kojih su smatrali nepotrebnim tražiti prethodnu odluku, zašto su utvrdili da je pitanje irelevantno, da je predmetna odredba prava EU već bila tumačena od strane Suda Europske unije ili da je ispravna primjena prava EU toliko očigledna da ne ostavlja prostora za razumnu sumnju. Međutim, ESLJP nije nadležan ispitivati bilo kakve pogreške koje su domaći sudovi možda počinili u tumačenju ili primjeni mjerodavnog zakona.

Što se tiče podnositeljevog prigovora o nedostatku obrazloženja u vezi sa zahtjevom za prethodnu odluku, ESLJP je utvrdio da je podnositeljev predmet dvaput saslušan od strane najviše sudske instance i da je, prema domaćem zakonu, podnositelj bio dužan formulirati svoju žalbu Vrhovnom sudu na sveobuhvatan i razumljiv način, bez pozivanja na bilo koji od prethodnih podnesaka. Nadležnost Vrhovnog suda ograničena je na ispitivanje pitanja koja su podnesena u reviziji. Podnositelj zahtjeva u svojoj reviziji nije zatražio da se predmet prosljedi Sudu Europske unije na prethodnu odluku niti je naveo razloge zbog kojih je, po njegovom mišljenju, presuda Radnog suda prekršila članak 234. Ugovora o osnivanju Europske zajednice. U tim okolnostima, nedostatak obrazloženja Vrhovnog suda o tim aspektima bio je u skladu s domaćim postupovnim pravilima.

Osim toga, u skladu s relevantnom sudskom praksom Suda Europske unije, isključivo je na domaćim sudovima da u svakom predmetu utvrde potrebu za traženjem prethodne odluke kako bi im se omogućilo donošenje presude. U ovom predmetu, Vrhovni sud je smatrao da da relevantne odredbe Zakona o mirovinama iz 1997. nisu u sukobu s pravom EU-a te je stoga utvrdio da nije potrebno donijeti prethodnu odluku o pitanju prava EU-a. U takvim okolnostima ESLJP nije uočio nikakvu pojavu proizvoljnosti zbog činjenice da Vrhovni sud nije uputio pitanje Sudu Europske unije radi dobivanja prethodnog mišljenja ili zbog činjenice da u presudi nije obrazložio pitanje koje se odnosi na potencijalno upućivanje na prethodnu odluku. Slijedom navedenog, ESLJP je ovaj dio podnositeljevog zahtjeva proglasio nedopuštenim kao očigledno neosnovan te ga je odbacio sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

Vezano za podnositeljev prigovor o duljini postupka, ESLJP je istaknuo da se razumnost duljine postupka uvijek treba ocjenjivati u svjetlu okolnosti predmeta, s obzirom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih tijela i što je za podnositelja bilo bitno u sporu. ESLJP je primijetio da predmet nije bio iznimno složen i da podnositelj svojim postupanjem nije uzrokovao nikakva odugovlačenja, kao i da se u mirovinskim sporovima zahtjeva posebna revnost postupanju. Uzimajući u obzir da je spor trajao više od šest godina i devet mjeseci na dvije upravne i dvije sudske razine i s obzirom na svoju sudsku praksu po tom pitanju, ESLJP je smatrao da je duljina postupka bila prekomjerna i da nije ispunila zahtjev razumnog roka, stoga je presudio da je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

2.000,00 EUR na ime neimovinske štete

500,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *mirovinski spor*
- *pravo na pošteno suđenje*
- *obrazloženje odluke o upućivanju prethodnog pitanja CJEU-u*
- *suđenje u razumnom roku*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PROPUST TUMAČENJA POSTUPKA NA JEZIKU KOJI OPTUŽENIK DOVOLJNO DOBRO RAZUMIJE PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE

VIZGIRDA protiv SLOVENIJE

---

zahtjev br. 59868/08
presuda Vijeća od 28. kolovoza 2018.

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, litavski je državljanin i živi u Ljubljani. U ožujku 2002. godine uhićen je zbog sumnje da je sudjelovao u pljački banke. U svibnju iste godine optužen je za razbojništvo, krađu i pokušaj krađe motornog vozila. Tijekom prvostupanjskog kaznenog postupka, uključujući i komunikaciju s braniteljem postavljenim po službenoj dužnosti, podnositelju je imenovan tumač za ruski jezik. Prijepise zapisnika o ispitivanju svjedoka također je dobio na ruskom jeziku. U srpnju 2002. osuđen je na osam godina i četiri mjeseca zatvora. U veljači 2003. podnio je žalbu Vrhovnom sudu navodeći, između ostalog, da nije dobro razumio ruski jezik, da je prvostupanjski sud ignorirao njegovu izjavu u tom smislu te da mu je povrijeđeno pravo da se koristi svojim jezikom u kaznenom postupku. Vrhovni sud je odbio njegovu žalbu, a Ustavni sud ustavnu tužbu uz obrazloženje da podnositelj tijekom kaznenog postupka nikada nije podnio žalbu zbog nerazumijevanja ruskog jezika, da je imao pomoć branitelja s kojim je također komunicirao na ruskom jeziku, da je imao mogućnost sudjelovanja u postupku, te da mu nije povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavke 1. i 3. (a) i (e) Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio da suđenje nije bilo pošteno jer nije razumio jezik postupka i tumačenja. Također je prigovorio, na temelju članka 5. stavka 2., da nije bio obaviješten na jeziku koji razumije o razlozima svog uhićenja, te na temelju članka 6. stavaka 1. i 3. (a) i (e) da nije bilo dovoljno ruskih tumača. Prigovorio je i povredi članka 13. i 14. u vezi s člankom 6. Konvencije.

❖ OCJENA ESLJP-a

Svaki optuženik koji ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu ima pravo na besplatnu pomoć tumača. To se pravo ne odnosi samo na usmene izjave na raspravi pred sudom, nego i na pisanu dokumentaciju te postupak prije rasprave i tijekom istrage (vidi [Hermi protiv Italije](#) [VV], br. 18114/02, § 69, ESLJP). Međutim, treba napomenuti da se tekst stavka 3 (e) članka 6. odnosi na "tumača", a ne na "prevoditelja" što znači da usmena jezična pomoć može zadovoljiti zahtjeve Konvencije (vidi [Husain protiv Italije](#) (odl.), br. 18913/03, 24. veljače 2005.). Pomoć pružena pri tumačenju treba omogućiti optuženiku da razumije predmet protiv

njega i da može pred sudom iznijeti svoju verziju događaja. Obveza nadležnih tijela nije ograničena na imenovanje tumača, već se može proširiti i na naknadnu kontrolu primjerenosti tumačenja.

ESLJP je već u predmetu [Brozicek protiv Italije](#) (19. prosinca 1989., stavak 41., Serija A, br. 167) ukazao na potrebu provjere je li optuženiku potrebna jezična pomoć. Dužnost je tijela koja sudjeluju u postupku, posebice domaćih sudova, utvrditi zahtijeva li pravičnost suđenja imenovanje tumača radi pomoći optuženiku. Ta dužnost nije ograničena na situacije u kojima optuženik stranac izričito zatraži tumačenje, nego postoji i kada postoje razlozi za sumnju da optuženik nije dovoljno vješt u jeziku postupka. Važnost provjere potrebe za tumačenjem optuženiku prepoznata je i usvajanjem Direktive Europske unije 2010/64/EU koja od država članica zahtijeva osiguranje postupka ili mehanizma za utvrđivanje govori li i razumije li osumnjičeni ili optuženi jezik kaznenog postupka ili treba pomoć tumača.

Činjenica da optuženik ima osnovno znanje jezika postupka ili trećeg jezika na kojem je tumačenje lako dostupno, ne bi trebala sama po sebi onemogućiti tom pojedincu da koristi tumačenje na jeziku koji dovoljno dobro razumije kako bi u potpunosti ostvario svoje pravo na obranu.

Konvencija daje državama ugovornicama široku diskreciju u pogledu izbora sredstava kojima će osigurati usklađenost svojih pravnih sustava sa zahtjevima iz članka 6. Konvencije. Stoga

Činjenica da optuženik ima osnovno znanje jezika postupka ili trećeg jezika na kojem je tumačenje lako dostupno, ne bi trebala sama po sebi onemogućiti tom pojedincu da koristi tumačenje na jeziku koji dovoljno dobro razumije.

nije na ESLJP-u da detaljno iznese precizne mjere koje bi trebala poduzeti domaća tijela s ciljem provjere jezičnog znanja okrivljenika koji ne razumije jezik postupka.

ESLJP je također naglasio važnost unošenja u zapisnik svih radnji vezanih za potrebe tumačenja, kao što je obavijest o pravu na tumača te svaka pomoć prevoditelja u vidu usmenog prijevoda ili usmenog sažetka dokumenata, kako bi se izbjegle bilo kakve

sumnje kasnije u postupku. Važno je da osumnjičeni bude svjestan prava na tumačenje, što znači da mora biti obaviješten o takvom pravu u trenutku kada je optužen za kazneno djelo i na jeziku koji razumije.

U predmetnom postupku nije bilo naznaka da su domaće vlasti tijekom suđenja ili istrage pokušale osigurati podnositelju zahtjeva tumačenje na litavskom jeziku. Tek je nakon presude drugostupanjskog suda razmatrana dostupnost tumačenja na litavskom jeziku. Iako je taj sud utvrdio da u relevantno vrijeme tumači za litavski jezik nisu bili registrirani u Sloveniji i da bi tumačenje tog jezika zahtijevalo pomoć najbliže litvanske ambasade, podnositelju je ipak osigurano prevođenje kasnije u postupku. Tužena država nije iznijela nikakve uvjerljive razloge

da su vlasti bile spriječene imenovati litavskog tumača. Odluke domaćih sudova temeljile su se na pretpostavci da podnositelj zahtjeva razumije ruski jezik i da je mogao pratiti postupak na tom jeziku.

Što se tiče procjene potrebe za tumačenjem, domaće vlasti nisu izričito utvrdile da podnositelj dobro razumije ruski jezik odnosno da je sposoban razumjeti postupak na tom jeziku. Nikada nije bio upitan razumije li tumačenje i pisani prijevod na ruskom jeziku dovoljno dobro da učinkovito provede svoju obranu na tom jeziku. S tim u vezi, ESLJP je odbacio argument slovenske vlade da se ruski jezik široko rabi u Litvi.

Nadalje, ESLJP je utvrdio da nije bilo audiozapisa ispitivanja podnositelja zahtjeva kod istražnog suca ili tijekom rasprave pred sudom niti bilo kakvih drugih dokaza koji bi utvrdili stvarnu razinu poznavanja ruskog jezika kod podnositelja zahtjeva. Nedostatak suradnje podnositelja tijekom policijskog ispitivanja i ispitivanja pred istražnim sucem mogao bi se barem djelomično objasniti poteškoćama u izražavanju i praćenju postupka na ruskom jeziku. Nekoliko osnovnih izjava koje je podnositelj zahtjeva dao tijekom rasprave, vjerojatno na ruskom jeziku, ne mogu se smatrati dostatnima za dokazivanje da je on zapravo mogao učinkovito voditi svoju obranu na tom jeziku. Iako je Ustavni sud utvrdio da je podnositelj zahtjeva uspio komunicirati sa svojim braniteljem, čini se da je taj zaključak utemeljen na pretpostavci, a ne na dokazima o jezičnoj sposobnosti podnositelja zahtjeva ili stvarnoj komunikaciji s njegovim braniteljem. Premda je podnositelj zahtjeva vjerojatno govorio i razumio malo ruskog, nije utvrđeno da je njegovo služenje tim jezikom bilo dovoljno za očuvanje pravičnosti postupka.

Prema domaćem pravu, podnositelj zahtjeva je imao pravo na tumačenje na svom materinjem jeziku te su ga vlasti morale obavijestiti o tom pravu i unijeti u zapisnik takvu obavijest kao i odgovor podnositelja. Međutim, domaće vlasti nisu ispunile ovaj zahtjev niti su dale ikakvo opravdanje za taj propust. Prema mišljenju ESLJP-a, nedostatak spomenute obavijesti o pravu na tumačenje, zajedno s ranjivošću podnositelja zahtjeva kao stranca koji je stigao u Sloveniju netom prije uhićenja, koji je bio pritvoren tijekom postupka i koji se slabo služio ruskim jezikom, moglo je objasniti nepostojanje bilo kakvog zahtjeva za drugim tumačem ili pritužbu u vezi s tim sve do kasnijeg stadija postupka, kada je mogao koristiti svoj materinji jezik. Propust podnositeljevog branitelja da postavi pitanje tumačenja nije oslobodio domaći sud njegove odgovornost prema članku 6. Konvencije.

Slijedom navedenog, ESLJP smatra da u ovom predmetu nije utvrđeno da je podnositelj zahtjeva dobio tumačenje na jeziku koje bi mu omogućilo aktivno sudjelovanje u postupku protiv njega, stoga je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. Konvencije.

ESLJP je odbacio podnositeljeve prigovore na temelju članka 5. stavka 2. i članka 6. stavaka 1. i 3. (a) i (e), kao očigledno nedopuštene zbog ne iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, te

je zaključio da, s obzirom na utvrđenu povredu, nije bilo potrebno posebno ispitati podnositeljeve prigovore na temelju članaka 13. i 14. u vezi s člankom 6. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

6.400,00 EUR na ime neimovinske štete

2.500,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravo na obranu*
- *pravo na pomoć tumača*
- *provjera potrebe za tumačenjem*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

**RAZRJEŠENJE SUCA S MJESTA PREDSEDNIKA SUDA NIJE BILO U
SKLADU SA ZAHTJEVIMA NEOVISNOSTI I NEPRISTRANOSTI SUDA,
ALI NIJE DOVELO DO POVREDE PRIVATNOG ŽIVOTA
PODNOŠITELJA ZAHTJEVA**

DENISOV protiv UKRAJINE

zahtjev br. 76639/11

presuda Velikog vijeća od 25. rujna 2018.

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva, ukrajinski je sudac koji je razriješen dužnosti predsjednika Upravnog žalbenog suda u Kijevu zbog neurednog obavljanja administrativnih dužnosti. Visoko vijeće pravde (HCJ) razriješilo ga je ove dužnosti utvrdivši da su značajni nedostaci, propusti i greške u organizaciji rada Upravnog žalbenog suda u Kijevu bili posljedica propusta podnositelja, kao predsjednika tog suda, da poštuje odredbe važećih zakona u vezi s ispunjavanjem administrativnih dužnosti. Podnositelj je osporio ovu odluku pred Visokim upravnim sudom (HAC), ali je njegova žalba odbijena kao neosnovana. U svojoj odluci HAC je posebno naveo da podnositelj zahtjeva nije osporio činjenice koje su bile temelj za njegovo razrješenje te su stoga te činjenice uzete kao utvrđene. HAC je zatim zaključio da je odluka HCJ-a bila u skladu s Ustavom i domaćim zakonodavstvom, utvrdivši da je sukladno Poslovniku HCJ-a jedan od razloga za razrješenje suca „kršenje službenih dužnosti“. Nakon razrješenja s mjesta predsjednika Upravnog žalbenog suda u Kijevu, podnositelj zahtjeva nastavio je raditi kao redoviti sudac istoga suda sve do lipnja 2013. kada ga je Parlament razriješio sudačke dužnosti jer je podnositelj dao ostavku.

❖ PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je prigovorio na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da postupak pred HCJ-om i HAC-om nije bio u skladu sa zahtjevima neovisnosti i nepristranosti. Također je naveo da HAC nije dostatno preispitao njegov slučaj, čime je povrijeđeno njegovo pravo na pristup sudu. Tvrdio je i da je njegovo razrješenje predstavljalo nezakonito i nerazmjerno miješanje u njegov privatni život, protivno članku 8. Konvencije.

❖ OCJENA ESLJP-a

Članak 6. stavak 1.

Kako bi članak 6. stavak 1. u svom građanskom aspektu bio primjenjiv, mora postojati određeni „spor“ u vezi s ostvarivanjem određenog „prava“ koje je priznato u domaćem pravu. S obzirom da u ovom predmetu između stranaka nije bilo spora o postojanju predmetnog prava, ESLJP nije imao razloga posumnjati da pravo podnositelja zahtjeva na položaj predsjednika Upravnog žalbenog suda, nije priznato domaćim pravom. Nadalje, ESLJP je primijetio da je spor bio stvaran i ozbiljan imajući u vidu ulogu predsjednika suda i izravne materijalne posljedice za podnositelja zahtjeva koje su proizašle iz njegovog razrješenja s tog administrativnog položaja. Također, spor je bio izravno odlučujući za predmetno pravo jer je doveo do prijevremenog prestanka ostvarivanja tog prava.

Vladin argument da se građanski aspekt članka 6. stavka 1. ne može primijeniti u konkretnom slučaju zbog toga što spor podnositelja zahtjeva spada u područje javnog prava, nije bio uvjerljiv. Javnopravni spor može aktivirati građanski aspekt članka 6. stavka 1. ako privatnopravni aspekti tog spora prevladavaju nad javnopravnim. Slijedeći kriterije iznesene u predmetu [Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske](#) ESLJP je primijenio opću pretpostavku da u „uobičajenim radnim sporovima“, koji uključuju članove javne službe, dakle i suce, postoje izravne posljedice za građanska prava. Ovaj predmet se odnosi na "uobičajeni radni spor" s obzirom da je utjecao na opseg posla koji je podnositelj zahtjeva bio dužan obavljati kao i na naknadu za taj posao. Slijedom navedenog, građanskopravni aspekt članka 6. je primjenjiv te je ESLJP proglasio zahtjev dopuštenim.

Sud je utvrdio da HCJ, koji je razriješio podnositelja zahtjeva dužnosti predsjednika Upravnog žalbenog suda u Kijevu, nije bio dovoljno nepristran i neovisan.

Odlučujući o osnovanosti zahtjeva, ESLJP je primijenio kriterije iznesene u predmetu [Oleksandr Volkov protiv Ukrajine](#) u kojem je utvrdio povredu Konvencije nakon što je podnositelj zahtjeva razriješen sudačke dužnosti od strane istih tijela kao i u ovom predmetu. U slučaju g. Denisova, Sud je utvrdio da HCJ, koji je razriješio podnositelja zahtjeva dužnosti

predsjednika Upravnog žalbenog suda u Kijevu, nije bio dovoljno nepristran i neovisan. Naime, o razrješenju podnositelja zahtjeva odluku je donijelo osamnaest članova HCJ-a, od kojih su samo osam bili suci. Dakle, većinu koja je odredila ishod postupka činili su članovi koji nisu bili suci. Osim toga, problem je predstavljao i način na koji su izvršni i zakonodavni organi delegirali članove u HCJ (ministar pravosuđa i Glavni državni odvjetnik imenovani su *ex officio*), kao i činjenica da većina članova HCJ-a nisu radili u tom vijeću puno radno vrijeme. Također, jedan od sudaca u vijeću prethodno je sudjelovao u postupku u kojem je preporučeno razrješenje podnositelja zahtjeva s dužnosti predsjednika suda.

S druge strane, HAC nije dovoljno preispitao predmet. Potvrdivši odluku HCJ-a, HAC je istaknuo da podnositelj nije osporio činjenice na temelju kojih je razriješen, što nije bilo točno. Naime, podnositelj je u svojoj žalbi izričito osporio činjenice na temelju kojih je HCJ donio odluku o razrješenju navodeći da su iste bile previše općenite i nisu se odnosile na točno određene okolnosti ili točno određeno vremensko razdoblje. HAC nije ispitao niti podnositeljeve tvrdnje o nedostatku nepristranosti i neovisnosti HCJ-a. Osim toga, sam HAC bio je pod disciplinskom nadležnošću HCJ-a, što znači da njegovi suci nisu mogli pokazati neovisnost i nepristranost koja se zahtijeva Konvencijom.

Slijedom navedenoga, došlo je do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Članak 8.

Budući da je pitanje primjenjivosti bilo pitanje nadležnosti *ratione materiae*, ESLJP je poštovao opće pravilo postupanja po zahtjevima, prema kojem je analizu ulazi li radni spor u sferu privatnog života trebalo provesti u stadiju dopuštenosti, osim ako nije postojao određeni razlog da se to pitanje uključi u ocjenjivanje osnovanosti. S obzirom da takav poseban razlog nije postojao u predmetu podnositelja zahtjeva, ESLJP je analizu primjenjivosti članka 8. proveo u stadiju odlučivanja o dopuštenosti zahtjeva.

Privatni život zajamčen člankom 8. Konvencije je širok pojam koji uključuje pravo na „unutarnji krug“, pravo na uspostavljanje i održavanje odnosa s drugim ljudima i vanjskim svijetom te pravo na društveni i profesionalni ugled. Sporovi vezani uz radni odnos sami po sebi nisu isključeni iz područja privatnog života u smislu članka 8. Postoje aspekti privatnog života koji bi mogli biti pogođeni takvim sporovima, pri čemu ESLJP primjenjuje dva pristupa u ocjeni primjenjivosti: i) pristup utemeljen na razlogu gdje je privatni život podnositelja zahtjeva odlučujući razlog za donošenje određene sporne mjere i ii) pristup utemeljen na posljedicama gdje sporna mjera može imati ozbiljne negativne posljedice na privatni život podnositelja zahtjeva.

Kada se postojanje pitanja privatnog života ispituje prema pristupu utemeljenom na posljedicama, prag ozbiljnosti je od presudne važnosti. Podnositelj zahtjeva mora dokazati da je taj prag dosegnut, odnosno da su osporene mjere ozbiljno utjecale na njegov privatni život. Pri utvrđivanju ozbiljnosti posljedica u predmetima vezanima uz radni odnos, ESLJP uspoređuje podnositeljev život prije i nakon predmetne mjere, ocjenjuje subjektivna opažanja

podnositelja u kontekstu objektivnih okolnosti konkretnog slučaja te analizira materijalni i nematerijalni učinak mjere. Na podnositelju zahtjeva ostaje da definira i dokaže prirodu i opseg svoje patnje koja mora imati uzročnu vezu s osporenom mjerom.

U predmetu podnositelja zahtjeva, razlozi za njegovo razrješenje bili su strogo ograničeni na navodne propuste u upravljanju domaćim sudom. S obzirom da razlozi za podnositeljevo razrješenje nisu imali nikakve veze s njegovim privatnim životom, trebalo je utvrditi je li, sukladno dokazima i potkrijepljenim tvrdnjama podnositelja zahtjeva, ta mjera imala ozbiljne negativne posljedice na određene aspekte njegovog privatnog života.

ESLJP je prije svega istaknuo da mjera razrješenja podnositelja nije mogla biti predvidljiva posljedica njegovog ponašanja, stoga se u njegovom slučaju nije mogao primijeniti princip iz predmeta [Gillberg protiv Švedske](#), prema kojem pojedinac ne može prigovarati gubitku ugleda koji je bio predvidiva posljedica njegovih vlastitih postupaka.

Nadalje, ESLJP je utvrdio da podnositelj nije dostavio nikakve dokaze koji bi upućivali na to da je smanjenje njegove mjesečne naknade ozbiljno utjecalo na „unutarnji krug“ njegova privatnog života.

Što se tiče uspostave i održavanja odnosa s drugima, njegovo razrješenje s položaja

Sporovi vezani uz radni odnos sami po sebi nisu isključeni iz područja privatnog života u smislu članka 8. Postoje aspekti privatnog života koji bi mogli biti pogođeni takvim sporovima, pri čemu Sud primjenjuje dva pristupa u ocjeni primjenjivosti: pristup utemeljen na razlogu i pristup utemeljen na posljedicama.

predsjednika suda nije rezultiralo prestankom njegove sudačke dužnosti. Nastavio je raditi kao sudac na istom sudu. Stoga, u objektivnom smislu, podnositeljev položaj predsjednika suda se, koliko god on bio važan i prestižan te koliko god ga je podnositelj mogao subjektivno percipirati i cijeliti, nije odnosio na glavnu sferu njegove profesionalne djelatnosti. Domaće vlasti ni u jednom trenutku nisu ispitivale rad podnositelja zahtjeva kao suca ili izražavale mišljenje o njegovoj sudačkoj funkciji i profesionalnosti. Iako je položaj podnositelja zahtjeva kao predsjednika suda

možda bio vrhunac njegove pravne karijere, on nije precizirao kako je navodni gubitak poštovanja među kolegama uzrokovao ozbiljnu predrasudu u njegovom profesionalnom okruženju ili kako je razrješenje utjecalo na njegovu buduću sudačku karijeru.

Što se tiče općeg društvenog ugleda, ESLJP je utvrdio da odluka domaćih sudova o razrješenju podnositelja zahtjeva nije obuhvaćala širi etički aspekt osobnosti i karaktera podnositelja zahtjeva. Iako se njegovo razrješenje temeljilo na utvrđenju kršenja službene dužnosti, podnositelj nije bio optužen za namjernu zlouporabu ili kriminalno ponašanje.

Prema tome, mjereći subjektivnu percepciju podnosioca zahtjeva u odnosu na objektivnu pozadinu i procjenjujući materijalni i nematerijalni učinak njegovog razrješenja, ESLJP je zaključio da je razrješenje imalo ograničene negativne učinke na podnosioc privatni život koji nisu prešli prag ozbiljnosti u smislu članka 8. Konvencije.

Sijedom navedenog, članak 8. nije primjenjiv stoga je ESLJP odbacio podnosioc zahtjev kao nespojiv s Konvencijom *ratione materiae*.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

3.000,00 EUR na ime neimovinske štete

3.000,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *razrješenje suca*
- *neovisnost i nepristranost Visokog sudačkog vijeća*
- *sporovi vezani za radni odnos*
- *društveni i profesionalni ugled*
- *prag ozbiljnosti*
- *spojivost s Konvencijom ratione materiae*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

EKSHUMACIJA POSMRTNIH OSTATAKA U KONTEKSTU KAZNENOG POSTUPKA PROTIV VOLJE SRODNIKA DOVELA JE DO POVREDE PRAVA NA OBITELJSKI ŽIVOT

SOLSKA I RYBICKA protiv POLJSKE

*zahtjevi br. 30491/17 i 3108/17
presuda Vijeća od 20. rujna 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljice zahtjeva su poljske državljanke čiji su supružnici poginuli u avionskoj nesreći u Smolensku 2010. godine. Poginulo je svih 96 putnika uključujući i predsjednika Poljske te mnoge visoke dužnosnike. Poljski Odbor za istraživanje državnih zrakoplovnih nesreća kao i ruski Međudržavni zrakoplovni odbor utvrdili su da je nesreća uzrokovana prebrzim spuštanjem zrakoplova ispod minimalne visine u lošim vremenskim uvjetima što je dovelo do gubitka kontrole nad zrakoplovom i udarom u tlo. Isključili su mogućnost eksplozije u zrakoplovu. Međutim, poljska Parlamentarna skupina za istraživanje nesreće u Smolensku došla je do oprečnih zaključaka o uzroku nesreće sugerirajući da je možda došlo do eksplozije u zrakoplovu. Poljsko tužiteljstvo otvorilo je istragu u travnju 2010. godine i naložilo ekshumacije i obdukcije tijela poginulih kako bi se utvrdilo jesu li ozljede bile uzrokovane udarom o tlo ili eksplozijom u zrakoplovu. Podnositeljice zahtjeva su se protivile ekshumaciji tijela njihovih pokojnih supružnika te su podnijele žalbu Glavnom tužitelju navodeći da je ekshumacija bez pristanka u suprotnosti s njihovim pravima na dostojanstvo i poštovanje sjećanja pokojnika. Tužitelj je odbio razmotriti njihove žalbe, smatrajući ih zakonski nedopuštenima jer protiv odluke o ekshumaciji nije bilo moguće podnijeti žalbu. Protiv te tužiteljeve odluke, podnositeljice su podnijele žalbu Varšavskom Regionalnom sudu koji je potvrdio da, sukladno člancima 209. i 210. Zakona o kaznenom postupku, odluke tužitelja kojima se nalaže obdukcija ili ekshumacija nisu podložne sudskoj kontroli. Odlučio je prekinuti postupak dok Ustavni sud ne donese odluku o usklađenosti tih odredbi s Ustavom i Konvencijom. Postupak je još uvijek u tijeku. Podnositeljice su zatim pokušale tražiti zabranu ekshumacije pred građanski sudovima, ali bezuspješno. Domaći sud je utvrdio da podnositeljice nisu dokazale kako je miješanje u njihovo pravo na poštovanje sjećanja na preminulog srodnika bilo nezakonito, stoga je odbacio njihov zahtjev. Naime, sukladno člancima 209. st. 1. i 210. Zakona o kaznenom postupku tužitelj je bio dužan naložiti obdukciju ili ekshumaciju tijela u svakom slučaju sumnjive smrti. Varšavski Prizivni sud potvrdio je odluku Regionalnog suda uz obrazloženje da čak i ako bi navedene odredbe bile proglašene neustavnima, to ne bi imalo utjecaja na zakonitost odluke tužitelja. Ostaci supružnika podnositeljica zahtjeva ekshumirani su 14. i 16. svibnja 2018. godine.

❖ PRIGOVORI

Podnositeljice zahtjeva su tvrdile da pravo na poštovanje sjećanja na njihove preminule srodnike spada pod pojam obiteljskog života zaštićenog člankom 8. Konvencije. Prigovorile su da je ekshumacija ostataka njihovih supružnika bez njihovog pristanka i u odsustvu sudske kontrole odluke tužitelja predstavljala proizvoljno miješanje u njihova prava iz članka 8. Konvencije. Također su prigovorile da domaćim pravom nije predviđeno djelotvorno pravno sredstvo kojim bi se ispitala odluka tužitelja o ekshumaciji, što je bilo u suprotnosti s člankom 13. Konvencije.

❖ OCJENA ESLJP-a

Sukladno članku 35. stavku 1., ESLJP može odlučivati o zahtjevu tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Ta pravna sredstva moraju biti djelotvorna i dostupna, odnosno njihovo postojanje mora biti dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji, nego i u praksi. U ovom predmetu, poljska vlada je tvrdila da su zahtjevi preuranjeni s obzirom da Ustavni sud još nije donio odluku povodom prethodnog pitanja Varšavskog Regionalnog suda o ustavnosti osporenih odredbi Zakona o kaznenom postupku. ESLJP primjećuje da upućivanje navedenog prethodnog pitanja Ustavnom sudu nije imalo nikakvog praktičnog učinka na izvršenje odluke tužitelja o ekshumaciji posmrtnih ostataka supružnika podnositeljica zahtjeva niti je dovelo do odgode ekshumacije. Slijedom navedenog, od podnositeljica zahtjeva se nije moglo očekivati da čekaju ishod postupka povodom ustavne tužbe kako bi podnijele zahtjev ESLJP-u. Stoga je zahtjev proglašen dopuštenim.

ESLJP do sada u svojoj sudskoj praksi još nije razmatrao pitanje primjenjivosti članka 8. na ekshumaciju preminule osobe protiv volje članova obitelji u kontekstu kaznenog postupka. Postavilo se pitanje treba li se pravo na poštovanje sjećanja na pokojnog srodnika smatrati dijelom obiteljskog života kako je priznato poljskim zakonom. Iako se ostvarivanje prava iz članka 8. u vezi s obiteljskim i privatnim životom odnosi pretežno na odnose između živih ljudskih bića, ESLJP je prethodno utvrdio da određena pitanja koja se odnose na način na koji se tretira tijelo umrlog srodnika, kao i pitanja u vezi s mogućnošću pohađanja pokopa i odavanja počasti na grobu srodnika, spadaju u područje prava na poštovanje obiteljskog ili privatnog života. S obzirom na tu sudsku praksu, ESLJP je utvrdio da činjenice u ovom predmetu spadaju u djelokrug prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života.

Sud je utvrdio da određena pitanja koja se odnose na način na koji se tretira tijelo umrlog srodnika, kao i pitanja u vezi s mogućnošću pohađanja pokopa i odavanja počasti na grobu srodnika, spadaju u područje prava na poštovanje obiteljskog ili privatnog života.

Ekshumacija posmrtnih ostataka podnositelja zahtjeva predstavlja miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života. Miješanje je imalo pravnu osnovu u poljskom zakonu, odnosno u članku 210. ZPP-a. Međutim, da bi miješanje bio „u skladu sa zakonom“, nije dovoljno postojanje pravne osnove u domaćem zakonu, već domaće pravo mora imati određenu kvalitetu. S tim u vezi, ESLJP je primijetio da se od državnih tijela tražilo da pronađu odgovarajuću ravnotežu između zahtjeva učinkovite istrage prema članku 2. i zaštite prava pojedinca na poštovanje privatnog i obiteljskog života. Postoje okolnosti u kojima je ekshumacija opravdana, unatoč protivljenju obitelji. Iako se istraga u ovome predmetu odnosila na događaj bez presedana koji je utjecao na cjelokupno funkcioniranje države, Sud je imao na umu važnost interesa podnositeljica zahtjeva da osiguraju poštovanje posmrtnih ostataka njihovih pokojnih muževa.

Prilikom izdavanja naredbe ekshumacije posmrtnih ostataka, tužitelj nije bio dužan procijeniti jesu li se ciljevi istrage mogli postići manje restriktivnim sredstvima niti je bio dužan procijeniti posljedice te mjere na privatni i obiteljski život podnositeljica zahtjeva. Nadalje, protiv ove odluke tužitelja nije se mogla podnijeti žalba pred kaznenim sudom niti drugim neovisnim tijelom. Kada su podnositeljice zahtjeva pokušale pribaviti sudski nalog za zabranu ekshumacije građanski sudovi nisu preispitali nužnost ekshumacija niti su odvagnuli predmetne interese, nego su samo odbacili njihov zahtjev nakon što su utvrdili da je tužitelj obavljao svoje dužnosti u skladu s relevantnim odredbama ZKP-a.

ESLJP je stoga zaključio da poljski zakon nije osigurao dovoljnu zaštitu protiv proizvoljnosti u pogledu odluke tužiteljstva kojom se nalaže ekshumacija. Domaće pravo nije osiguravalo mehanizam za preispitivanje razmjernosti ograničenja koja proizlaze iz ove odluke te miješanje u pravo podnositeljica zahtjeva nije bilo „u skladu sa zakonom“. Podnositeljice zahtjeva su bile lišene minimalnog stupnja zaštite na koji su imale pravo. Stoga je ESLJP jednoglasno odlučio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije, ne upuštajući se dalje u ocjenu je li miješanje imalo legitiman cilj te je li bilo nužno u demokratskom društvu.

S obzirom na taj zaključak, ESLJP je smatrao da nije potrebno zasebno ispitati prigovor podnositeljica zahtjeva na temelju članka 13.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

16.000 EUR na ime neimovinske štete (svakoj podnositeljici)

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na poštovanje obiteljskog života*
- *poštovanje sjećanja na pokojnike*
- *ekshumacija tijela pokojnih srodnika*
- *mogućnost žalbe protiv odluka tužitelja donesenih tijekom istrage*
- *sudska kontrola odluka donesenih tijekom istrage*
- *razmjernost ograničenja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

OSUDA I KAZNA ZATVORA ZBOG IZVOĐENJA POLITIČKE PJESME U KATEDRALI PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

MARIYA ALEKHINA I DRUGI protiv RUSIJE

---

*zahtjev br. 38004/12
presuda Vijeća od 17. srpnja 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljice zahtjeva članice su ruskog feminističkog punk benda, Pussy Riot. Nastupale su na raznim javnim mjestima obučene u fantomke i haljine jarkih boja. Svojim pjesmama su kritizirale političko stanje u Rusiji. U veljači 2012. pokušale su izvesti pjesmu "Punk molitva - Djevice Marijo, odvedi Putina" na oltaru katedrale u Moskvi. Izvedbom su namjeravale izraziti kritiku prema političkoj situaciji u Rusiji i čelniku Ruske pravoslavne crkve, koji je oštro kritizirao ulične prosvjede koji su se odvijali širom zemlje protiv održanih parlamentarnih izbora i nadolazećih predsjedničkih izbora. U katedrali se nije održavala misa, ali su bili prisutni neki ljudi, uključujući pozvane novinare. Izvedba je trajala tek nešto više od minute jer je osiguranje ubrzo izbacilo bend. Podnositeljice su nakon toga objavile video snimke pokušaja izvedbe na svojoj web stranici i na YouTube kanalu. U sljedećih deset dana video je pregledan više od milijun puta. Podnositeljice su ubrzo uhićene i pritvorene zbog „huliganstva motiviranog vjerskom mržnjom“. Ostale su u pritvoru nešto više od pet mjeseci prije nego što

su osuđene u kolovozu 2012. Domaći sud je utvrdio da su, zbog nošenja neprimjerene odjeće i fantomki, mahanja rukama i nogama te opscenog jezika, njihova djela bila uvredljiva. Nije prihvatio argumente podnositeljica koje su tvrdile da je njihova izvedba bila politički, a ne vjerski motivirana. Sve njihove žalbe protiv ove odluke bile su neuspješne. Osuđene su na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine (kasnije je kazna smanjena za mjesec dana). Osim toga, domaći su sudovi odlučili da su videozapisi njihovih nastupa bili ekstremistički u smislu Zakona o suzbijanju ekstremizma i naredio da im se ograniči pristup na internetu. Odluka je utemeljena na vještačenju lingvističkih stručnjaka Ruskog instituta za kulturna istraživanja koji su zaključili da su videozapisi ekstremističke naravi. Niti jedna od podnositeljica zahtjeva nije sudjelovala u tom postupku.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 3. te članak 6. stavak 1. i 3. (c) i (d) Konvencije, podnositeljice zahtjeva su prigovorile uvjetima njihovog prijevoza na sudska saslušanja i uvjetima tijekom održavanja ročišta, koji su bili ponižavajući i zastrašujući te su ih ometali u komunikaciji s odvjetnicima. Konkretno, podnositeljice su prevezene do suda u pretrpanim, slabo ventiliranim zatvorskim kombijima, s temperaturama koje bi dosegnule i do 40 stupnjeva Celzijevih. Tijekom ročišta bile su zatvorene u staklenoj kabini u sudnici okruženoj jakim mjerama sigurnosti, uz prisutnost javnosti uključujući nacionalne i međunarodne medije. Pozivajući se na članak 5. stavak 3. podnositeljice su također prigovorile da njihovo zadržavanje u pritvoru nije bilo opravdano. Na kraju su istaknule povredu prava na slobodu izražavanja iz članka 10. Konvencije zbog zabrane pristupa njihovim videozapisima na internetu i jer su pritvor i kazna zatvora bili prekomjerni u odnosu na njihovo ponašanje.

❖ **OCJENA ESLJP-a**

Članak 3.

ESLJP je najprije istaknuo da je u brojnim drugim predmetima protiv Rusije već utvrdio povredu članka 3. zbog uvjeta prijevoza do i od sudskih rasprava u skućenim vozilima ([*Khudoyorov protiv Rusije*](#), [*Starokadomskiy protiv Rusije*](#) i dr.). Ruska vlada nije dostavila nikakve činjenice niti argumente koji bi doveli do drugačijeg zaključka u predmetu podnositeljica zahtjeva, stoga je ESLJP zaključio da su uvjeti prijevoza, koji su ponekad uključivali prevoženje u odjeljcima veličine 0,37 m², dva puta dnevno tijekom razdoblja od mjesec dana, predstavljali nečovječno i ponižavajuće postupanje, protivno članku 3. Konvencije.

Glede staklenih kabina u kojima su podnositeljice bile zadržane tijekom rasprave u sudnici, ESLJP je naglasio da one nisu predstavljale tako strogu mjeru sigurnosti kao metalni kavezi i da su takve kabine korištene i u drugim državama članicama, obično tijekom ročišta visoke

sigurnosti. Međutim, na fotografijama suđenja koje su dostavile podnositeljice zahtjeva, vidljivo je da su svi naoružani policijski službenici koji su okruživali kabine, osim jednog, bili okrenuti prema podnositeljicama zahtjeva. To je bilo u suprotnosti s tvrdnjom Vlade da su kabine korištene kako bi se spriječio svaki pokušaj javnosti da ometa postupak. Dakle, prema mišljenju ESLJP-a, sigurnosne mjere bile su usmjerene na promatranje podnositeljica zahtjeva, a ne na praćenje situacije u sudnici. Ove mjere su dovele do zastrašivanja i uznemiravanja podnositeljica zahtjeva koje su bile izložene promatranju javnosti te nacionalnih i međunarodnih medija koji su pažljivo pratili suđenje. ESLJP je stoga zaključio da su uvjeti u sudnici bili ponižavajući te su doveli do povrede članka 3. Konvencije.

Članak 5. stavak 3.

Kao i u mnogim drugim zahtjevima podnesenima protiv Rusije, ESLJP je utvrdio da su domaći sudovi produljili pritvor podnositeljica zahtjeva oslanjajući se u osnovi na težinu optužbi i koristeći uobičajene formulacije, ne razmatrajući pri tome njihove specifične situacije ili alternativne mjere. Stoga pritvor podnositeljica koji je trajao više od pet mjeseci nije bio dovoljno opravdan, čime je došlo do povrede članka 5. stavka 3. Konvencije.

Članak 6.

ESLJP je naglasio da je pravo optuženog da slobodno i privatno komunicira sa svojim odvjetnikom jedan od osnovnih zahtjeva poštenog suđenja u demokratskom društvu. Uzimajući u obzir da pojedina ročišta u kaznenim predmetima zahtijevaju određene sigurnosne mjere, ESLJP je utvrdio da su u slučaju podnositeljica zahtjeva te mjere bile stvar uobičajene procedure više nego specifičnog sigurnosnog rizika. Prvostupanjski sud nije imao u vidu utjecaj tih mjera na prava obrane podnositeljica zahtjeva. Stoga je njihovo pravo da djelotvorno sudjeluju u postupku i dobiju pravnu pomoć bilo neopravdano i nerazmjerno ograničeno za vrijeme trajanja suđenja, tj. preko mjesec dana. S obzirom na zaključak da je pravičnost suđenja bila je ugrožena suprotno članku 6. stavcima 1. i 3. (c) Konvencije, ESLJP nije smatrao potrebnim razmotriti ostatak prigovora podnositeljica zahtjeva na temelju članka 6. stavaka 1. i 3. (d).

Članak 10.

ESLJP je u svojoj sudskoj praksi zauzeo stav da se mišljenja, osim umjetničkim radom, mogu izraziti i ponašanjem. Izvedba podnositeljica zahtjeva bila je mješavina ponašanja i verbalnog izražavanja te je predstavlja oblik umjetničkog i političkog izražavanja obuhvaćenog člankom 10. Konvencije.

Kazneni postupak protiv podnositeljica zahtjeva, koji je rezultirao zatvorskom kaznom, predstavljao je miješanje u njihovo pravo na slobodu izražavanja. Pitanje je li ovo miješanje bilo "propisano zakonom" ostalo je otvoreno jer je ESLJP smatrao da se prigovori podnositeljica trebaju ispitati s aspekta razmjernosti miješanja. Miješanje je težilo legitimnom cilju zaštite prava drugih.

Međutim, što se tiče nužnosti miješanja ESLJP je zaključio da je izrečena kazna bila nerazmjerna u odnosu na počinjeno djelo te da domaći sudovi nisu dali relevantne i dostatne razloge za kaznenu osudu i zatvorsku kaznu. Naime, podnositeljice zahtjeva svojim nastupom imale su namjeru skrenuti pozornost svojih sugrađana i Ruske pravoslavne crkve na njihovo

...akademske slobode uključuju slobodu izražavanja i djelovanja, slobodu davanja informacija i slobodu provođenja istraživanja i distribucije znanja i istine bez ograničenja.

neodobravanje političke situacije u Rusiji te stava Patrijarha i nekih drugih klerika prema uličnim prosvjedima u brojnim ruskim gradovima koji su bili uzrokovani nedavnim parlamentarnim izborima i predstojećim predsjedničkim izborima. Dakle, postupci podnositeljica zahtjeva odnosili su se na teme od javnog interesa i pridonijeli su raspravi o političkoj situaciji u Rusiji i ostvarivanju parlamentarnih i predsjedničkih ovlasti. Njihov nastup na oltaru katedrale može se

smatrati kršenjem prihvaćenih pravila ponašanja na mjestu vjerskog bogoslužja, stoga nametanje određenih sankcija u načelu može biti opravdano zahtjevima zaštite prava drugih. Međutim, podnositeljice zahtjeva bile su optužene za kazneno djelo i osuđene na kaznu zatvora u trajanju od godine dana i jedanaest mjeseci. Uzimajući u obzir da njihov nastup nije ometao vjersku službu niti je uzrokovao ozljede osobama unutar katedrale ili bilo kakvu štetu crkvenom vlasništvu, izrečena kazna bila je pretjerano teška u odnosu na predmetne radnje.

Nadalje, domaći sudovi nisu ispitivali stihove pjesme koju su podnositeljice izvodile, nego su odluku utemeljile prvenstveno na njihovom ponašanju. Optužene su za huliganstvo motivirano vjerskom mržnjom zbog odjeće i fantomki koje su nosile, pokreta tijelom i opscenog jezika. S obzirom da se ovo dogodilo u katedrali, bilo je uvredljivo za veliki broj ljudi, uključujući i posjetitelje crkve. Međutim, domaći sudovi nisu ispitali mogu li se njihovi postupci tumačiti kao poziv na nasilje ili kao opravdanje za nasilje, mržnju ili netoleranciju niti jesu li predmetne radnje mogle dovesti do štetnih posljedica. Dakle, u analizi domaćih sudova nije postojao nijedan element koji bi okarakterizirao ponašanje podnositeljica kao poticanje na vjersku mržnju. ESLJP je utvrdio da postupci podnositeljica nisu sadržavali elemente nasilja, niti su izazivali ili opravdavali nasilje, mržnju ili netoleranciju prema vjernicima. Iako su određene mjere mogle biti opravdane zahtjevima zaštite prava drugih zbog kršenja pravila ponašanja u vjerskoj instituciji, domaći sudovi nisu iznijeli relevantne i dostatne razloge koji bi opravdali kaznenu osudu i kaznu zatvora, a sankcije nisu bile razmjerne legitimnom cilju kojem se težilo. S obzirom na gore navedeno i imajući u vidu iznimnu ozbiljnost sankcija o kojima je riječ, predmetno miješanje nije bilo nužno u demokratskom društvu, te je došlo do povrede prava na slobodu izražavanja.

Proglašenje videozapisa izvedbi podnositeljica zahtjeva ekstremističkim i zabrana njihovom pristupu na internetu predstavljalo je miješanje u pravo na slobodu izražavanja. Odredbe ruskog Zakona o suzbijanju ekstremizma, prema mišljenju ESLJP-a, bile su previše široke i nedovoljno

predvidljive glede posljedica. Međutim, ESLJP je odlučio pitanje je li miješanje bilo propisano zakonom ostaviti otvoreno te je ispitivao samo je li ono bilo nužno u demokratskom društvu. Razmatrajući tvrdnje ruske vlade, ESLJP je prihvatio da je miješanje slijedilo legitiman cilj zaštite morala i prava drugih.

Ocjenjujući je li miješanje bilo nužno u demokratskom društvu, ESLJP je prvo uvidio da su ključni pravni zaključci o ekstremističkoj prirodi video materijala napravili jezični stručnjaci, a ne domaći sud. Domaći sud nije ocijenio njihovo vještačenje nego je samo prihvatio nalaz i mišljenje. Prema mišljenju ESLJP-a, takva situacija je neprihvatljiva jer sva pravna pitanja moraju biti riješena isključivo od strane sudova. Drugo, domaći sud nije ni pokušao provesti vlastitu analizu predmetnih videozapisa. Nije precizirao koji su elementi videozapisa bili problematični niti se pozvao na odgovarajuće dijelove vještačenja, nego se samo ukratko općenito osvrnuo na nalaz i mišljenje vještaka. Ovakvo odsustvo obrazloženja onemogućilo je ESLJP-u da shvati razloge iza miješanja. Domaći sud nije primijenio standarde koji su bili u skladu s načelima sadržanim u članku 10. ili se temeljili na prihvatljivoj procjeni relevantnih činjenica. Stoga domaći sud nije pružio relevantne i dostatne razloge za predmetno miješanje.

Nadalje, podnositeljice zahtjeva nisu mogle sudjelovati u postupku, budući da domaći zakon nije predviđao sudjelovanje zainteresiranih strana u postupku prema Zakonu o suzbijanju ekstremizma. Ne samo da nisu obaviještene o predmetnom postupku, nego je i zahtjev treće podnositeljice da se pridruži postupku odbijen. Prema mišljenju ESLJP-a, u takvom postupku, bez nekog oblika sudskog nadzora zasnovanog na procjeni argumenata javne vlasti u odnosu na argumente zainteresirane stranke, domaći sud nije mogao pružiti relevantne i dostatne razloge za miješanje u prava zajamčena člankom 10., stoga se sporni postupak ne može smatrati suglasnim s tim člankom. Mjera proglašenja video materijala podnositeljica zahtjeva ekstremističkim i zabrana njihovom pristupu nije zadovoljila „prevladavajuću društvenu potrebu“ i bila je nerazmjerna legitimnom cilju kojem se težilo, stoga je ESLJP jednoglasno zaključio da je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

16.000,00 EUR prvoj i drugoj podnositeljici zahtjeva na ime neimovinske štete.

5.000,00 EUR trećoj podnositeljici zahtjeva na ime neimovinske štete.

11.76,00 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *sloboda izražavanja*
- *feministički punk band*
- *kritika političke situacije*
razmjernost   izrečene   kazne
prevladavajuća društvena povreda
- *uvjeti u sudnici tijekom održavanja*
ročišta
- *opravdanost pritvora*
- *slobodna komunikacija s odvjetnikom*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

ČLANAK 1. PROTOKOLA BR. 1. UZ KONVENCIJU

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

SMANJENJE MIROVINA ZBOG ZAMRZAVANJA INFLACIJSKE INDEKSACIJE STAROSNIH MIROVINA NIJE DOVELO DO POVREDE PRAVA VLASNIŠTVA

AIELLI I DRUGI protiv ITALIJE

*zahtjevi br. 27166/18 i 27167/18
odluka od 10. srpnja 2018.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, 10.059 talijanskih državljana, su umirovljenici čije su mirovine smanjene zamrzavanjem ili ograničavanjem indeksacije mirovina u skladu sa zakonodavstvom iz 2015. godine. Mehanizam predviđen prethodnim zakonima bio je mnogo bliži stopi inflacije, posebno za najvišu razinu mirovine. Talijanska vlada je zbog proračunskog deficita u prosincu 2011. godine usvojila Zakonodavnu uredbu br. 201, poznatu kao „Uredba o spašavanju Italije“, kojom su uvedene mjere za smanjenje javnog duga. Mjere su uključivale zamrzavanje, u 2012. i 2013. godini, inflacijske indeksacije starosnih mirovina koje su bile veće od tri minimalne mirovine. Odlučujući o suglasnosti ove zakonske odredbe s Ustavom, Ustavni sud je 10. ožujka 2015. donio presudu u kojoj je utvrdio da je odredba nerazmjerna i nedovoljno obrazložena, te ju je proglasio neustavnom. Vlada je zatim donijela novu Zakonodavnu uredbu br. 65/2015, kojom je retroaktivno izmijenjena neustavna odredba uvođenjem pet različitih razina indeksacije u rasponu od 0 do 100% inflacije, ovisno o iznosu mirovine. Ustavni sud je utvrdio da je nova uredba u skladu sa Ustavom jer je zakonodavac izvršio uravnoteženu procjenu ustavnih načela i interesa u pitanju. Nakon stupanja na snagu Zakonodavne uredbe br. 65/2015, podnositelji zahtjeva, umirovljenici koji su imali mirovinu veću od tri minimalne mirovine, tražili su od domaćih redovnih sudova ponovno uspostavljanje indeksacije mirovina koja se primjenjivala

ranije, pozivajući se pri tome na presudu Ustavnog suda od 10. ožujka 2015. S obzirom da je Ustavni sud u međuvremenu utvrdio da predmetna Zakonodavna uredba nije postavila pitanje ustavnosti, podnositelji zahtjeva su odlučili povući svoje tužbe pred domaćim sudovima.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnositelji zahtjeva prigovorili su da je Zakonodavna uredba br. 65/2015 neposredno utjecala na očekivano povećanje njihove mirovine u 2012. i 2013., te je ostavila trajne posljedice na povećavanje mirovine narednih godina, što nije bilo u općem interesu niti je bilo razmjerno. Također su tvrdili da je navedena zakonodavna uredba bila nespojiva s presudom Ustavnog suda od 10. ožujka 2015. i da je imala retroaktivni utjecaj na njihov pravni položaj, što je bilo u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

❖ OCJENA ESLJP-a

Članak 1. Protokola br. 1.

ESLJP je prije svega podsjetio da članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ne jamči pravo na stjecanje vlasništva. Međutim, ako država svojim zakonodavstvom jamči isplatu mirovine ili druge socijalne naknade, takvo zakonodavstvo stvara vlasnički interes u dosegu članka 1. Protokola br. 1. osobama koje ispunjavaju njegove uvjete. Stoga je utvrdio da je u slučaju podnositelja zahtjeva nesumnjivo došlo do miješanja u njihovo pravo vlasništva.

ESLJP je zatim istaknuo da države imaju široku slobodu procjene u pitanjima socijalne i ekonomske politike. Ciljevi kojima je talijansko zakonodavstvo težilo bili su jasno utvrđeni u Zakonodavnoj uredbi br. 65/2015, u izvješćima koja prate ratifikaciju zakona, te analizi Ustavnog suda. Uvođenje novog mehanizma za povećanje mirovina imalo je za cilj usklađivanje zakonodavstva s presudom Ustavnog suda iz 2015. godine osiguravajući pritom stabilnost proračuna i kontrolu nad javnim rashodima te minimalnu razinu socijalnih naknada i održivost sustava socijalne sigurnosti za buduće generacije. ESLJP nije vidio nikakav razlog da odbaci razmatranja Ustavnog suda ili dovode u pitanje činjenicu da je talijanski zakonodavac slijedio legitiman cilj zaštite javnog interesa, što je nužno širok pojam.

Nadalje, ESLJP je zaključio da se razmjernost miješanja u prava podnositelja zahtjeva nije mogla ocjenjivati apstraktno, imajući u vidu samo iznos ili

Uvođenje novog mehanizma za povećanje mirovina imalo je za cilj usklađivanje zakonodavstva s presudom Ustavnog suda iz 2015. godine osiguravajući pritom stabilnost proračuna i kontrolu nad javnim rashodima te minimalnu razinu socijalnih naknada i održivost sustava socijalne sigurnosti za buduće generacije.

postotak smanjenja, nego uzimajući u obzir i stavljajući u kontekst sve relevantne čimbenike. Zakonodavna uredba br. 65/2015 nije utjecala na nominalni iznos mirovine, ali je s učinkom *erga omnes* smanjila mehanizam za povećanje mirovine u skladu s troškovima života. U 2012. i 2013. godini taj je indeks porastao samo za 2,7%, odnosno 3%. Iz toga proizlazi da sporna mjera nije imala značajnog utjecaja na mirovine podnositelja zahtjeva u odnosu na spomenute godine. Glede navodnog utjecaja ove mjere kumulativnim posljedicama (*trascinamento*) od 2014. pa nadalje, ESLJP se nije složio s tvrdnjama podnositelja zahtjeva da njihova stečena mirovinska prava nisu smjela biti izmijenjena u narednim godinama. Smanjenje ili izmjena iznosa naknada socijalne sigurnosti spada u zakonodavnu vlast države. Talijanska vlada je, zbog teške gospodarske situacije, morala intervenirati i omogućiti preraspodjelu javnih sredstava u korist nižih mirovina uz očuvanje održivosti sustava socijalne sigurnosti za buduće generacije. Pri tome nije bilo puno manevarskog prostora zbog ograničenih resursa i rizika da bi Europska komisija mogla poduzeti mjere zbog prekomjernog proračunskog deficita. Kako bi utvrdio da je osporeni sustav pravedan i proporcionalan, Ustavni sud je u svojoj presudi iz 2017. godine istaknuo da će se ograničenje povećanja mirovina primjenjivati postupno, ovisno o visini mirovine (na temelju pet kategorija), i da će se prilagodba izgubljena u 2012. i 2013. zbog ograničenja u povećanju u potpunosti oporaviti od 2014. nadalje.

Slijedom navedenoga, učinci reforme mehanizma indeksacije mirovina nisu dosegli toliku razinu da bi podnositelje izložili poteškoćama nespojivim s člankom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Miješanje nije predstavljalo prekomjerni teret za podnositelje zahtjeva, stoga je ESLJP proglasio zahtjev nedopuštenim i odbacio ga kao očigledno neosnovan.

Članak 6.

ESLJP je istaknuo da zakonodavac u načelu nije spriječen regulirati prava građanske naravi koja proizlaze iz važećih zakona, novim odredbama s retroaktivnim učinkom. Podnositelji zahtjeva pokrenuli su postupak pred domaćim sudovima radi osporavanja Zakonodavne uredbe br. 65/2015 nakon stupanja na snagu te uredbe. Dakle, nije bilo nikakvog zakonodavnog miješanja u postupke u tijeku, stoga je i ovaj prigovor odbačen kao očigledno neosnovan.

KLJUČNE RIJEČI

- *zaštita vlasništva*
- *inflacijska indeksacija mirovina*
- *mjere socijalne i ekonomske politike*
- *održivost sustava socijalne sigurnosti*
- *retroaktivni učinak*
- *prekomjerni teret*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).